

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

ZPRÁVA O STAVU OBCHODOVÁNÍ S LIDMI V ČESKÉ REPUBLICCE ZA ROK 2011

Odbor bezpečnostní politiky

Praha 2012

Obsah:

ÚVOD.....	2
1. POPIS SITUACE	3
1.1. Obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a provozování prostituce	4
1.1.1. Prostituční scéna	6
1.2. Obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování	7
1.3. Obchodování s dětmi	10
1.3.1. Zařízení pro děti – cizince.....	10
1.4. Obchodování s lidskými orgány	13
2. POSTIH PACHATELŮ.....	13
2.1. Kriminální statistiky a související informace	13
2.1.1. Údaje poskytnuté Policií ČR	13
2.1.2. Údaje poskytnuté Nejvyšším státním zastupitelstvím	15
2.1.3. Údaje poskytnuté Ministerstvem spravedlnosti.....	17
2.2. Čeští pachatelé v zahraničí	18
2.3. Finanční šetření.....	18
2.4. Kontrolní a další akce orgánů veřejné správy	19
2.4.1. Kontrolní a další činnost v gesci MPSV.....	19
3. PODPORA A OCHRANA OBĚTÍ	22
3.1. Oběti v trestním řízení.....	22
3.1.1. Oběti ve statistikách	22
3.2. České oběti v zahraničí	23
3.3. Oběti obchodování s lidmi a sociální služby	24
3.4. Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi	25
3.5. Podpora ze strany pomáhajících organizací	27
3.5.1. La Strada Česká republika, o.p.s.....	27
3.5.2. Arcidiecézní charita Praha, Projekt Magdala	33
3.5.3. Diakonie Českobratrské církve evangelické	35
3.5.4. Mezinárodní organizace pro migraci.....	37
3.6. Zhodnocení aplikace §42 e cizineckého zákona.....	39
3.7. Finanční zdroje	40
3.7.1. Finance poskytnuté Ministerstvem vnitra ČR	40
3.7.2. Finance poskytnuté Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR.....	40
3.7.3. Další finanční zdroje	40
4. PREVENCE	41
4.1. Vzdělávání	41
4.2. Další aktivity	42
4.3. Prevence cestou zlepšení právní úpravy	44
5. PARTNERSTVÍ	47
5.1. Partnerství v rámci ČR.....	47
5.2. Spolupráce se zahraničními partnery	48
5.2.1. Spolupráce v rámci EU	48
5.2.2. Další spolupráce na mezinárodní scéně	49
6. PRIORITY	52
6.1. Zhodnocení aktivit v boji proti obchodování s lidmi ve světle priorit stanovených na rok 2011	52
6.2. Priority pro rok 2012.....	53
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	55

ÚVOD

Předkládaný materiál je již čtvrtou zprávou o stavu obchodování s lidmi v České republice. Jeho vypracování bylo zadáno usnesením vlády ČR ze dne 23. ledna 2008 č. 67 k Národní strategii boje proti obchodování s lidmi pro období let 2008-2011 (dále jen „Národní strategie“).

Cílem zprávy je poskytnout podrobné informace o situaci v oblasti obchodování s lidmi na území ČR za období od 1. ledna do 31. prosince 2011, nicméně věnujeme se i popisu situace v zahraničí, pokud zde existují vazby na ČR. Hlavní pozornost bude tradičně věnována obchodování s lidmi zejména ve smyslu definice uvedené v ustanovení §168 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TZ“) – obchodování s osobami staršími 18-ti let, jelikož se s touto trestnou činností v prostředí České republiky setkáváme nejčastěji, ale i trestné činnosti páchané na osobách mladších 18-ti let ve znění ustanovení §168 odst. 1 TZ. Zpráva stejně jako v uplynulých letech obsahuje i kapitolu týkající se prostituční scény v ČR a zhodnocení plnění priorit v oblasti potírání trestné činnosti obchodování s lidmi pro rok 2011. Zároveň s tím jsou stanoveny nové priority a úkoly pro rok 2012.

Zpráva, stejně jako v minulém roce, je po úvodním popisu situace a vyhodnocení aktuálních trendů rozčleněna dle pilířů – tzv. „čtyř P“. Jedná se o následující čtyři oblasti: Prevention (prevence), Prosecution (postih pachatelů), Protection (podpora a ochrana obětí) a Partnership (partnerství). Zpráva o stavu obchodování s lidmi by měla nejen poskytnout informace k těmto oblastem, její ambicí je mimo jiné politiku v oblasti obchodování s lidmi v souladu s Národní strategií formovat, jejíž aktuální znění pro období 2012 – 2015 bylo schváleno usnesením vlády č. 282 dne 18. dubna 2012. Stanovené cíle jsou plně v souladu se Směrnicí Evropského parlamentu a Rady o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a ochraně obětí, kterým se ruší rámcové rozhodnutí 2002/629/SVV).

Úvodem bychom chtěli poděkovat za spolupráci všem, kteří přispěli svými podklady, bez jejichž přispění by tato zpráva nebyla kompletní - zejména členům Mezirezortní koordinační skupiny pro oblast boje proti obchodování s lidmi (dále jen „MKS“).

Poznámky k textu:

V textu pod pojmem cizinec míníme osobu jak pohlaví ženského, tak mužského, tzn. jak cizince, tak cizinku, pokud z jednotlivých konkrétních případů nevyplývá něco jiného. Stejně je tomu i při užívání pojmu migrant, zaměstnanec, občan, pracovník atd. a samozřejmě při udávání státní příslušnosti (př. Vietnamec, míníme i Vietnamku). Dále je v textu přísně rozlišována příslušnost ke konkrétnímu pohlaví v případech, kdy tak učinili stálí členové MKS při zpracovávání podkladů pro tuto zprávu.

Text neprošel jazykovou a stylistickou úpravou.

1. POPIS SITUACE

Českou republiku lze považovat především za zemi cílovou a transitní, v menší míře za zemi zdrojovou. Pokud se týká zemí původu obětí identifikovaných v České republice, byly jako zdrojové zaznamenány země s jinou životní úrovní (Ruská federace, Slovensko, Ukrajina¹, Rumunsko, Nigerie, Vietnam apod.). V několika případech byla naopak ČR, z pohledu původu obětí, zemí zdrojovou pro Velkou Británii, Irsko a SRN.

Nebyly zjištěny případy obchodování s lidmi ve formách odběru tkáně, buňky nebo orgánu z těla, služby v ozbrojených silách, otroctví nebo nevolnictví. Ve sledovaném období rovněž nedošlo k výrazným změnám v počtu trestných činů a počtu pachatelů. Lze konstatovat, že tato trestná činnost má z hlediska svého stavu, struktury a dynamiky ustálený a setrvalý vývoj. Obchodování s lidmi stále patří mezi nejčastější formy organizovaného zločinu páchaného na území ČR, pro niž je typická vysoká míra latence.

I v roce 2011, stejně jako v předchozích letech, pokračovaly hlavní trendy v oblasti obchodování s lidmi, které ovlivňují situaci v České republice již od roku 2004. Došlo ke stabilizaci obchodování s lidmi v oblasti sexuálního vykořisťování (pokles registruje v posledních letech celý sektor poskytující sexuální služby), částečně i z důvodu přetrvávající ekonomické krize. Ta naopak přispěla v nemalé míře k nárůstu případů podezření na pracovní vykořisťování a nucené práce. Firmy hledaly cesty, jak své aktivity provozovat co nejlevněji, například snižovaly počty legálních kmenových i agenturních zaměstnanců. Naopak mnozí zahraniční pracovníci častokrát přijímali práce bez adekvátní záruky na finanční ohodnocení a odpovídající pracovní podmínky.

V průběhu roku 2011 se potvrdil trend v této oblasti trestné činnosti, kterým již několik let je odklon od násilných projevů, jako prostředku sloužícího k vynucení požadavků pachatelů nebo poslušnosti obětí. Pachatelé této trestné činnosti i nadále využívali k dosažení svých cílů převážně lsti, závislosti nebo omylu. Častý byl psychologický nátlak, vyhrožování a jiné praktiky na hranici zákonnosti (vyplácení mzdy se zpožděním, nicméně ještě v zákonné lhůtě, vymáhání dluhů za zprostředkování práce, nevhodné hygienické podmínky atd.), zneužívána je často i neznalost právního řádu ČR a jazyka.

Podíl cizinců na páchaní této trestné činnosti se prakticky nezměnil. Nejčastěji se jednalo o státní příslušníky Slovenska a Ukrajiny. V případech, kdy byli pachatelé předmětných trestných činů cizí státní příslušníci, jednalo se často o v České republice etablované cizince, kteří trestnou činnost páchali společně s občany České republiky.

Z pohledu národnostního složení organizovaných skupin, je lze rozčlenit na skupiny tvořené českými státními příslušníky a cizími státními příslušníky. Lze konstatovat, že činnost pachatelů v této oblasti kriminality se odvíjela obdobně, jako aktuální „evropské“ trendy této formy organizovaného zločinu.

Typickým znakem, který přetrvával i v roce 2011, bylo problematické dokazování tohoto trestného činu. V oblasti odsuzování za trestný čin obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování byl registrován pouze jeden odsuzující rozsudek dosud nepravomocný. Zde se stejně jako další země Evropy potýkáme s nedostatkem rozsudků v této oblasti. V roce 2011 došlo však k významnému nárůstu v počtu odsouzených osob za spáchání trestného činu obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování. Udělené tresty odnětí svobody byly ve většině případů nepodmíněné.

¹ Na základě sdělení IOM Kyjev bylo v roce 2011 identifikováno 11 obětí obchodování s lidmi z UA do ČR. Tento počet má údajně představovat snížení oproti roku 2010 (35 identifikovaných obětí obchodu s lidmi z Ukrajiny do ČR), nicméně ZÚ Kyjev, potažmo IOM Kyjev, snížení počtů zdůvodňuje v reorganizaci ukrajinského MV a následnou dočasnou paralýzou kompetentních orgánů na regionální úrovni. Všechny 11 identifikovaných obětí obchodu s lidmi bylo obchodováno za účelem sexuálního vykořisťování. Dle statistik IOM Kyjev je trend 2/3 podílu pracovního vykořisťování oproti 1/3 sexuálního vykořisťování. Hlavní odvětví nucených prací je stavebnictví, zemědělství, výroba. Věk všech obchodovaných obětí se pohybuje v rozmezí 25-45 let.

Významnou událostí v mezinárodní oblasti bylo přijetí Směrnice Evropského parlamentu a Rady o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a ochraně obětí, kterým se zrušuje rámcové rozhodnutí 2002/629/SVV dne 5. dubna 2011 (dále jen „Směrnice 2011/36/EU k boji proti obchodování s lidmi“). Státy mají povinnost implementovat tuto směrnici do 6. dubna 2013.

1.1. Obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a provozování prostituce

Způsoby páchaní trestné činnosti obchodování s lidmi v oblasti komerčního sexuálního zneužívání nebo užití k prostituci se v průběhu roku 2011 zásadně nezměnily ve srovnání s předchozím rokem.

V souvislosti s vedením trestního řízení probíhalo rovněž mapování fenoménu - **sexuálního vykořisťování „exotických“ dívek** pocházejících z afrických zemí, zejména z Nigérie, které jsou do České republiky obchodovány za využití klasického *modu operandi*. Jednalo se v první fázi o příslib práce, kdy po příletu do Evropy byly dívky nucené vykonávat prostituci v nočních erotických podnicích a vydělané finanční částky odvádět pachatelům - organizátorům této trestné činnosti. Značným problémem je těžce prolomitelná mlčenlivost obětí. Ta je zajišťována prostřednictvím jejich víry (rituály voo - doo). V této souvislosti bylo zaznamenáno zneužívání azylových procedur, kdy dívky dopravené na území našeho státu, následně v azylových střediscích zažádaly o azyl za účelem legalizace jejich pobytu. Do azylových středisek však dojíždějí pouze jednou za měsíc prodloužit vízum a v mezidobí byly nucené poskytovat sexuální služby za úplatu v různých nočních erotických klubech. Z důvodu obavy o svůj život a život svých příbuzných nikdy v azylovém středisku nesdělily, v jaké životní situaci se nacházejí.

Dalším specifickým bylo rovněž páchaní tohoto trestného činu v **romské komunitě**, a to v případech činnosti členů organizovaných skupin, kteří využívali lsti, závislosti nebo omylu žen pocházejících z ČR, kterým byl nabízen v Anglii za úplatu sňatek nebo zajištění práce. Po dopravení do Anglie byly oběti odkázány na členy skupiny a v mnoha případech nuceny k pohlavnímu styku s cizinci, popř. nuceny provozovat prostituci v nočních klubech. Na takové podmínky v mnoha případech pod tlakem vzniku dluhu a sdělení, že sňatek se neuskuteční, následně přistoupily. V jednání pachatelů se objevil prvek násilí, ať už ve formě pohrůžky nebo použití násilí, a to zpravidla k donucení k poslušnosti. Tím se potvrdil trend, že pokud docházelo k užití násilí na obětech, dopouštěli se ho pachatelé ze sociálně a vzdělanostně slabších skupin.

Zaměstnanci Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra (dále jen „SUZ“) identifikovali v roce 2011 dva případy podezření na spáchání trestného činu obchodování s lidmi. Nezletilá klientka bez doprovodu státní příslušnost **Etiopie**, vykazovala znaky pravděpodobné oběti obchodování s lidmi. Dle jejich informací přicestovala do ČR letecky. Z Etiopie letěla s neznámým mužem, který klientce slíbil pracovat v Evropě. Během letu se dozvěděla, že bude pracovat jako prostitutka, proto se v Praze při přisedání na jiný spoj rozhodla utéct. Tento muž platil cestu, cestovní doklady nezletilá nikdy neviděla. Na letišti jí pomohli neznámí lidé, kteří jí dali malé finanční prostředky a koupili jí jízdenku do nejbližšího příjmového střediska SUZ. Klientce byly sociálními pracovníky v přijímacím středisku SUZ nabídnuty kontakty na NNO, které se zabývají touto problematikou, ta je však odmítla. Klientka byla během dalšího týdne přemístěna do tzv. Modré školy – Zařízení pro děti cizince.

V přijímacím středisku byl proveden pohovor s klientkou státní příslušnosti **Kamerunu**. Během pohovoru uvedla, že v Kamerunu ji její rodina donutila v 18 letech k neoficiálnímu sňatku s mužem, který ji následně bil a znásilňoval, proto utekla spolu se čtyřmi dalšími dívkami ze země za pomoci Kamerunce, který jim slíbil práci v Evropě, zajistil ukrajinská víza a zaplatil cestu. Na Ukrajině jim sebral pasy, nutil je k prostituci a nechal je podepsat dokument, že s tím souhlasí. Za prostituci ženám neplatil. V červenci 2011 zmíněný Kamerunec plánoval ženy odvézt do Ruska. Žadatelka tvrdila, že se jí podařilo utéct za pomoci jednoho klienta, který jí obstaral falešné řecké vízum, svůj pas uvedenému Kamerunci ukradla. Z Ukrajiny odletěla do ČR, přičemž po útěku jí Kamerunec volal na mobilní telefon s tím, že jí zabije. V červnu 2011 měla podle svých slov podstoupit potrat, který zorganizoval Kamerunec, kvůli čemuž má dodnes zdravotní problémy. Klientka odmítla spolupráci s Policií České Republiky (dále jen „PČR“).

V červnu 2011 byl realizován případ pod krycím názvem „**ARCHA**“. Při realizaci tohoto případu bylo zadrženo 7 pachatelů (6 mužů a 1 žena), pro podezření z trestného činu obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a kuplířství. Tyto osoby provozovaly od roku dlouhodobě noční klub v Pardubicích. Za zjištěné a dokumentované období přiměli k prostituci v tomto klubu více než 50 žen, a touto činností si získali finanční prospěch nejméně 30.000.000,- Kč. V nočním klubu pracovaly převážně ženy z České republiky a dále také ženy z Nigérie, Ukrajiny a Slovenska. Ženy byly do nočního klubu lákány na nadstandardní výdělků, dobrý kolektiv, možnost ubytování a služební vozidlo. Následně musely v tomto klubu odevzdávat 50% výdělku majitelům tohoto klubu. Byly také nuceny poskytovat sexuální služby bez možnosti volna nebo bez ohledu na to, že jsou nemocné. Uvedené bylo vynucováno pod psychickým nebo i fyzickým nátlakem.

Ve vztahu k **Rumunsku** byly roku 2011 zjištěny poznatky o sexuálním vykořisťování rumunských občanek na území ČR. Jednalo se o přibližně 20 žen nucených k provozování prostituce v Jihočeském a Západočeském kraji. Mezi uvedenými ženami se nacházela jedna osoba mladistvá.

V červnu 2011 bylo v rámci akce „**GAZELA**“ zadrženo celkem 6 osob nigerijské národnosti, z tohoto čtyři na území ČR a dva na území Itálie na základě evropského zatýkacího rozkazu. Všechny zadržené osoby byly obviněny ze zvlášť závažného zločinu obchodování s lidmi dle § 168 odst. 2, písm. a), odst. 3a), d), odst. 4, písm. c) TZ. Prověřováním bylo zjištěno, že nejméně v období od poloviny roku 2009 do současné doby organizovaná skupina složená z osob nigerijské státní příslušnosti či původem z Nigérie (někteří již získali občanství ČR), působící na území ČR, Rakouska, Itálie a Nigérie, organizovala obchod s dívkami pocházejícími z Nigérie. Organizované skupiny osob páchajících tuto trestnou činnost jsou specifické tím, že hlavní osobou jsou ženy tzv. „MAMA“, které řídí celou tuto trestnou činnost. Tyto osoby mají své pomocníky a taktéž kooperují mezi sebou při výměně dívek. Tato kooperace probíhá i napříč několika státy západní Evropy, kde jsou tzv. „MAMY“ usídleny, většinou již trvale. Velmi obtížné je získat důvěru identifikovaných obětí, které by potvrdily zjištěné skutečnosti ve svých výpovědích. Taktéž je velmi problematické tlumočení jazyků, které pachatelé užívají při své komunikaci, jelikož v Nigerii se mluví několika desítkami jazyků nebo různými nářečmi.

Obchod spočíval v ilegálním převezení nejméně 25 - ti dívek přes hranice shora uvedených států do České republiky, kdy byla dívkám v Nigérii slibována práce v Evropě v různých oborech, jako je pohostinství, kadeřnictví, výrobní podniky či jiné služby, vždy však s ubezpečením, že se v žádném případě nejedná o prostituci či podobný druh práce. Členové této zločinecké skupiny poté dívkám zařídili doklady formou padělaného či pozměněného cestovního dokladu některého z členských států Evropské unie nebo dívky cestovaly do Evropy na cizí cestovní doklad (tzv. na podobu). Po přicestování bylo dívkám sděleno, že práce, která jim byla původně slíbena není, ale i tak musejí vydělat na zaplacení nákladů

cesty do Evropy, které dluží osobám organizujícím tuto trestnou činnost. Dluh byl stanoven ve výši cca 50 000,- EUR za osobu. Pachatelé chtěli tento dluh uhradit co nejdříve, tak byly dívky poslány či dopraveny do nočních klubů na území celé ČR, zejména do příhraničních oblastí jižních, západních či severních Čech nebo přímo v hlavním městě Praze, kde byly pod psychickým i fyzickým nátlakem nuceny provozovat prostituci a veškeré vydělané peníze odevzdávat organizátorům do zaplacení uvedeného dluhu. Ihned po přicestování jim byly odebrány cestovní doklady a dívky byly pod neustálým dohledem pachatelů. Jakákoliv neposlušnost byla trestána fyzickým násilím či prostřednictvím psychického nátlaku, zejména hrozbou voo - doo a jiných šamanství. Většina dívek, které byly dopraveny do Evropy, byly podrobeny přísaze voo - doo či jinému rituálu, při kterém byly nuceny pít vlastní krev či přísahat v márnici v rakvi na smrt své rodiny, že nevyzradí žádné okolnosti ke své cestě do Evropy ani k osobám, které tuto cestu organizovaly a že uhradí náklady spojené s cestou do Evropy.

Zastupitelský úřad (dále jen „ZÚ“) Hanoj se v roce 2011 podílel na řešení případu návratu vietnamské občanky z ČR do Vietnamské socialistické republiky (dále jen „VSR“) z důvodu nucené prostituce jejím manželem. Na území ČR jí byl umožněn přístup na základě povoleného pobytu za účelem sloučení rodiny. Oběť sama kontaktovala ZÚ ČR v Hanoji s žádostí o pomoc, která jí byla poskytnuta ve spolupráci s PČR, organizací Charitas a vietnamskou organizací „The Peace House Shelter Project“, která spolupracuje s Mezinárodní organizací pro migraci (dále jen „IOM“) Hanoj. ZÚ Hanoj předpokládá, že podobných případů se může vyskytovat více, avšak oběti se se svou situací na úřady ČR či VSR obvykle neobracejí.

1.1.1. Prostituční scéna

Oblast prostituce rovněž nezaznamenala podstatné změny. I v roce 2011 bylo typickou formou poskytování sexuálních služeb v prostředí nočních erotických klubů, poskytování sexuálních služeb v tzv. „privátech“, popř. eskortní servis.

Pouliční prostituce je na ústupu a lze ji zaznamenat v mnohem menší míře než v předchozích letech. Pokud se vyskytuje, je tato ovládána organizovanými skupinami osob, které neváhají použít fyzického násilí, vyhrožování či jiných způsobů nátlaku nebo přinucení. Jednou z využívaných forem je vyvolání závislosti či návyku na užívání omamných a psychotropních látek u jednotlivých prostitutek. Pachatelé se zaměřují na ženy ze sociálně slabšího prostředí, neúplných rodin, popř. z diagnostických ústavů a nabízejí jim základní životní potřeby výměnou za to, že pro ně budou prostituovat. Oběti obchodování s lidmi, za peníze vydělané prostitucí, následně od těchto pachatelů kupují OPL, protože tito jsou schopni jim je opatřit. Popisovaná kriminalita je doménou romského etnika, které funguje na pevných rodinných vazbách detekovatelných v ČR i na Slovensku, odkud oběti často pocházejí.

Počty **nočních erotických klubů** zůstávají na stejných početních stavech či dochází k poklesu v jejich počtu. Nové podniky vznikají jen ojediněle a u stávajících podniků se maximálně vymění provozovatel, aniž by došlo k uzavření podniku. Pro představu bylo např. na území jihočeského kraje v roce 2010 48 podniků, ve který jsou nabízeny a poskytovány sexuální služby a v roce 2011 bylo aktivních jen 43 těchto podniků. V Plzni oproti roku 2010, kdy jich bylo evidováno 53, bylo v roce 2011 zaznamenáno 46 podniků. Jedná se kluby, které jsou převážně provozovány českými majiteli. Tyto podniky jsou převážně oficiálně vedeny jako penziony s ubytováním. Kořistění z výdělků za poskytnuté sexuální služby je ze strany provozovatelů či majitelů podniků zastíráno například nájemní smlouvou za denní pronájem pokoje (smluvní stranou je na jedné straně dívka nebo žena, která v podniku pracuje a nabízí sexuální služby a na straně druhé provozovatel či majitel podniku). Oproti tomu zůstalo na stejné nebo mírně se zvyšující kvantitativní **úrovni poskytování sexuálních služeb za úplatu v privátních bytech**. Ceny za služby v privátních bytech byly výrazně nižší než

v nočních erotických klubech, což je logickým vyústěním porovnání faktorů přímých nákladů na provoz a počty klientů.

Zjištěné skutečnosti rovněž potvrzují informace, že v důsledku velkého množství osob poskytujících sexuální služby se jedná téměř ve všech případech o prostituci dobrovolnou. V roce 2011 byly zjištěny ojedinělé případy, kdy osoby nezletilé pod nátlakem vykonávaly prostituci. Tyto případy byly především ve Zlínském a Ústeckém kraji.

Velké množství osob se aktivně nabízí jako „**příležitostné**“ **prostitutky** a reaguje na nabídku práce v erotice, prezentovanou v tiskovinách nebo na internetu. Z prováděných šetření je zřejmé, že prostituci se věnuje široká škála osob ve smyslu sociálních, věkových, vzdělanostních vrstev. Poskytování sexuálních služeb za úplatu se stalo jakousi tolerovanou normalitou (sociálním jevem) ve společnosti. Nedochází již k zásadnímu sociálnímu vytěsňování „prostitutek (prostitutů)“ na okraj společnosti jako tomu bylo zvykem v letech minulých. V uplynulém roce byly v rámci prováděných kontrolních akcí zjišťovány jako prostitutky převážně ženy české a slovenské státní příslušnosti, ale také ženy z Ukrajiny, Běloruska, Slovenska, Rumunska a Maďarska. Pouze ojediněle je zaznamenán výskyt žen z rovníkové Afriky.

V březnu 2011 bylo zahájeno trestní stíhání osoby H. K., jako obviněné ze spáchání přečinu kuplířství a zvláště závažného zločinu obchodování s lidmi, jakož i přečinu ohrožování výchovy dítěte. Ze zjištěných skutečností a dále z jednotlivých čísel inzertních novin, ve kterých se nacházely inzeráty nabízející práci v masérském podniku (mimo jiné instruktážní pornografické video), který nabízel erotickou masáž je zřejmé, že se H. K. dopustila vytýkaného jednání a že svým vědomým a chtěným jednáním najala osoby a další ženy k provozování prostituce. Kořistila tak z jimi provozované prostituce a věděla, že takto jednala i vůči osobě mladší 18-ti. Tímto jednáním byl ohrožován její mravní vývoj, neboť toto jednání bylo způsobilé nepříznivě ovlivnit osobu mladší 18 let.

1.2. Obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování

V roce 2011 došlo k potvrzení trendů z posledních let ve vztahu k páčání trestného činu **obchodování s lidmi za účelem nucené práce a jiných forem vykořisťování**. ČR je stále cílovou zemí pro osoby zejména z Ukrajiny, Rumunska, Bulharska, Vietnamu, Mongolska. Pod záminkou práce s dobrým výdělkem jsou lidé získáváni na práci v ČR prostřednictvím organizovaných skupin, které jim zařídí legální vstup na území ČR. Po příjezdu do ČR jim již nejsou odebrány pasy ani jiné doklady totožnosti. Nadále trvá stav, že vykonávají podřadnou práci, většinou fyzicky náročnou, za minimální nebo žádný plat. Závislost na zaměstnavateli nebo pracovní agentuře je docílena nevyplácením mzdy, strachem ze ztráty zaměstnání. Často se zločinecké skupiny jako legální **agentury zprostředkování práce**. Osoby podezřelé z páčání výše uvedené trestné činnosti využívají nepřehlednosti legislativy při zaměstnávání cizinců a nedostatečné kontrolní činnosti odpovědných úřadů (Ministerstvo práce a sociálních věcí - dále jen „MPSV“, Ministerstvo financí – dále jen „MF“).

Přibližně od roku 2011 se potvrdilo, že osoby páčající trestnou činnost obchodování s lidmi § 168 odst. 2 písm. e) ustoupili od forem nucení k práci a směřují svou činnost na jiné formy vykořisťování, které se ze strany orgány činné v trestním řízení (dále jen „OČTŘ“) velmi těžko dokazují.

K potencionálním obětem nucené práce a jiným formám vykořisťování je nutné zdůraznit, že tomuto velmi lukrativnímu způsobu vykořisťování v minulém období výrazně prospěla hospodářská krize, kdy z důvodu ztráty zaměstnání byli zahraniční dělníci ochotni pracovat za minimální peníze a nespolutracovat se státními orgány i když na nich byla páčána trestná činnost. Byla zaznamenána **zvýšující se tendence zaměstnávání osob samostatně výdělečně činných** prostřednictvím agentur práce.

Od konce roku 2009 byly ve větší míře zaznamenávány problémy spojené s podezřením na **pracovní vykořisťování občanů EU**, které se v naprosté většině týkají občanů Rumunska a Bulharska (ZÚ Sofie uvádí přibližný počet 20 osob, většinou mužů ve věku 30-40 let, bulharské národnosti zlákaných do ČR za práce ve stavebnictví), kteří v ČR hledají pracovní uplatnění a stali se oběťmi nepoctivého jednání zprostředkovatelů (mnohdy působících již v zemi původu zahraničních pracovníků). Častější výskyt případů podezření na zneužívání občanů EU v oblasti pracovní migrace je spojen s řešením dopadů ekonomické krize a vývojem na trhu práce. Po zavedení omezeného vydávání pracovních povolení a omezení nabírání žádostí o dlouhodobá víza v hlavních zdrojových zemích mimo EU se zprostředkovatelské subjekty a organizátoři pracovní migrace přeorientovali na klientelu ze zemí EU². Občané EU mají právo volného pohybu v rámci EU, tzn. ke vstupu a pobytu do ČR nepotřebují vízum či povolení k pobytu. Pro výkon práce v ČR nepotřebují povolení k zaměstnání ani zelenou kartu, na trhu práce je k nim uplatňován stejný přístup jako k českým občanům. Problémem však je, že na rozdíl od českých občanů však někteří z občanů ostatních států EU mají minimální povědomí o svých právech a povinnostech a z tohoto důvodu jsou snadněji zneužitelní.

Dle informací, které má Ministerstvo vnitra ČR (dále jen „MV“) k dispozici (na základě informací regionálních Center na podporu integrace cizinců či z informací od nevládních organizací vzešlých z terénní práce) si dotčení občané EU ve větší míře stěžují, že se na **území ČR stávají oběťmi hrubého porušování pracovníprávních předpisů** (např. nevyplacení dohodnuté mzdy či nedodržení dalších sjednaných podmínek, nevyhovující pracovní podmínky). Ubytování jsou často v nevyhovujících podmínkách, v některých případech dokonce omezování na svobodě (je jim např. odebrán cestovní doklad) a v případě stížností je jim vyhrožováno. V průběhu roku 2011 uvedené problémy nadále přetrvávaly. Jejich intenzita a naléhavost byla ve srovnání s předchozími roky nižší. Stávající systém poskytování sociálních služeb nestátními neziskovými organizacemi působícími v terénu byl schopen jednotlivé případy občanů EU, kteří se dostali do problematické sociální situace v důsledku absence zaměstnání nebo v důsledku porušování pracovníprávních předpisů ze strany zaměstnavatele, řešit.

Odpovědné resorty se i v roce 2011 nadále zabývaly problematikou porušování pracovníprávních předpisů u zahraničních pracovníků. Výstupem byly mimo jiné i dva analytické materiály: **„Řešení situace obětí pracovního vykořisťování z řad občanů Evropské unie“** a **„Analýza situace zahraničních pracovníků z řad občanů EU v ČR“**, které vznikly v průběhu roku 2011 na půdě Analytického centra pro ochranu státních hranic a migraci MV (dále jen „Anacen“). Z poskytnutých poznatků, obsažených v uvedených analytických materiálech lze celkově dovodit (nejen ve vztahu k občanům Rumunska, ale obecně k občanům EU – zejména Bulharska a Slovenska), že k situacím spojeným s podezřením na porušování pracovníprávních předpisů a pracovní vykořisťování dochází zejména v období krátkodobých zaměstnání a brigád. V průběhu roku 2011 se problémy s pracovním zneužíváním občanů EU, zejména z Rumunska a Bulharska, ve větší míře objevily na konci roku, a to v úzké souvislosti se sezónními pracemi v oblasti výroby věnců a vánoční výzdoby. Z hlediska regionální struktury výskytu uvedeného problému je třeba konstatovat, že četnost jeho výskytu, na základě dostupných informací, byla nejintenzivnější v Západočeském kraji. Charakter práce vykonávaný dotčenými občany EU je různorodý, převážně se jedná o manuální práce ve stavebnictví, lesnictví, potravinářském průmyslu a při výrobě sezónních výzdob. Typ pracovní činnosti, kterou cizinci vykonávají je většinou krátkodobé sezónní povahy (např. sběr plodin). Pracovníci se u jednoho zaměstnavatele mohou často střídát. Stejně tak dochází k vysoké fluktuaci na ubytovnách. Zaznamenané

² Tento vývoj potvrzují rovněž statistické údaje k počtu zahraničních pracovníků v ČR. Na konci března 2011 bylo na území ČR evidováno celkem 146 517 cizinců ze zemí Evropské unie/Evropského hospodářského prostoru a Švýcarska. Zatímco celkový počet zahraničních pracovníků v ČR resp. počet pracovníků ze třetích zemí klesá, počet pracovníků ze zemí Evropské unie vykazují přesně opačný trend. Nejvýraznější nárůst byl za znamenan v případě občanů Rumunska (z 3 466 osob v lednu 2010 na 5 069 v březnu 2011) a Bulharska (z 4 477 osob v lednu 2010 na 6 539 v březnu 2011).

problémy souvisely zejména s neshodami ohledně plateb za vykonanou práci. Objevily se však i problémy spojené s tím, že občanům EU byla přislíbena práce na území ČR, ti do ČR přicestovali, avšak přislíbená práce jim sjednána nebyla. Tito občané EU pobývali na území ČR cca 1 měsíc, v naději, že jim nakonec bude přislíbená práce sjednána. Mezi tím co vyčkávali, zkonsumovali své úspory a následně se obraceli na nestátní neziskové organizace se žádostí o pomoc.

V souvislosti s výše popsány problémy je třeba konstatovat, že ne ve všech případech se muselo nutně jednat o pochybení ze strany zaměstnavatele. Některé informace naznačují, že z neznalosti právního prostředí pracovníci z řad občanů EU požadují např. zaplacení odměny za odvedenou práci ještě dříve, než mají na odměnu nárok a na základě této skutečnosti vznikají spory se zaměstnavatelem, kterého obviní z nedodržování pracovní smlouvy. Případy, kdy zaměstnavatel skutečně nezplatí, se nicméně objevují a dá se z dostupných informací vysledovat, že se intenzivněji vyskytují v souvislosti se sezónními pracemi a v období konce kalendářního roku. Ačkoli v některých případech bylo konstatováno podezření na páchaní trestné činnosti (zejména trestného činu obchodování s lidmi), v naprosté většině případů platí, že ze strany vykořisťovaných osob není pracovní vykořisťování odpovědným orgánům oznamováno, ačkoli je lze na základě získaných indicií předpokládat. Události nahlášené PČR nenaznačují, že by pracovní vykořisťování a páchaní související trestné činnosti bylo masovým organizovaným jevem. Spíše se jedná o lokální, jednotlivé a spolu nesouvisející události.

Dalším materiálem, jenž je v rámci dané problematiky dobré zmínit, je „*Návrh opatření k řízení ekonomické migrace, ochraně práv osob migrujících za prací a realizaci návratů*“ zpracovaný odborem azylové a migrační politiky MV (dále jen „OAMP MV“) a projednávaný mj. v rámci Anacenu. Tento materiál byl vládou schválen dne 19. ledna 2011. Materiál řeší tři problémové okruhy - jeho obsahem je návrh nového systému ekonomické migrace do ČR, návrh systému návratů cizinců a **vyhodnocení dosavadního uplatňování institutů správního a trestního práva souvisejících s nelegální migrací a pracovním vykořisťováním cizinců**. Posledně zmíněná část materiálu hodnotí dosavadní využívání nástrojů trestního a správního práva a problémy spojené s jejich uplatňováním ze strany odpovědných správních orgánů či orgánů činných v trestním řízení; důraz je kladen zejména na **protiprávní jednání a trestné činy související s ekonomickou migrací**. Tato část materiálu byla vládě předložena pro informaci, nicméně její součástí jsou rovněž návrhy možných opatření směřující k posílení kontrolních a sankčních mechanismů v dané oblasti.

V lednu 2011 proběhla akce pod názvem „**DEBRA**“. Při ní bylo zahájeno trestní stíhání čtyř osob pro trestný čin obchodování s lidmi za účelem nucené práce a jiných forem vykořisťování podle § 168 odst. 2 písm. e), odst. 3 písm. a) TZ. Jednalo se o vývoz občanů z ČR do Velké Británie, kteří byli po odebrání dokladů a za použití výhrůžek nuceni k práci ve službách.

Z hlediska možného vykořisťování občanů ČR v zahraničí je možné konstatovat, že nadále pokračuje **nábor bezdomovců a dalších sociálně slabých jedinců** k práci, vykonávané na území Velké Británie, respektive Anglie. Pachatelé po dohodě s těmito osobami vyřídí všechny doklady potřebné k vycestování, nejčastěji vozidlem je dopraví do Velké Británie, kde již mají zajištěnou práci včetně ubytování. Po nástupu do práce pachatelé takovým lidem odebírají výplatu a ti nemohou od „zprostředkovatelů“ odejít. Při snaze odejít je jim vyhrožováno a jsou i fyzicky napadáni. Ve spolupráci s policií Velké Británie bylo zjištěno, že se jedná o vzrůstající trend, kdy dochází na území Velké Británie ke zneužívání sociálních dávek a úvěrovým podvodům.

Další zemí, ze které existují poznatky o pravděpodobném náboremání občanů z ČR je Brazílie. Zastupitelský úřad v Brazílii (ZÚ Brasílie) v roce 2011 registroval tři případy pravděpodobných podvodných nabídek k práci na ropných plošinách v Brazílii a Venezuele, jejichž oběťmi se stali čeští občané. ZÚ o skutečnosti informoval PČR.

1.3. Obchodování s dětmi

Z pohledu kriminálních statistik byly z 19 zjištěných trestných činů obchodování s lidmi tímto činem dotčeny ve dvanácti případech osoby mladší 18 let - děti (kvalifikace dle odst. 1 § 168 TZ).

MPSV disponuje údaji o dětech, které byly zneužity k dětské prostituci nebo k výrobě dětské pornografie. V roce 2011 byly shromážděny statistické údaje orgánů sociálně-právní ochrany dětí za rok 2010 (kompletní statistické údaje jsou k dispozici zhruba v období května následujícího kalendářního roku)³. Pro představu uvádíme, že v roce 2010 bylo identifikováno celkem 38 obětí dětské prostituce a dětské pornografie, přičemž v devíti případech byla zneužívající osobou matka (většina zneužívajících označena v kategorii jiná osoba, v jednom případě partner matky a sourozenec, ve třech případech nebyl tento údaj zjištěn).

MPSV nemá žádné konkrétní údaje o souvisejících jevech, jako jsou např. žebrání dětí nebo krádeže páchané dětmi – cizinci.

1.3.1. Zařízení pro děti – cizince

Zařízení pro děti - cizince stejně jako i v minulých letech se v rámci své činnosti zabývalo v roce 2011 intenzivní prací s nezletilými klienty, u kterých bylo důvodné podezření na jejich obchodování. Takovým klientům byla věnována maximální péče sloužící zejména ke zmírnění prožitých traumát, primárnímu ošetření psychických i fyzických důsledků trestných činů spáchaných na obětech a následně i vedoucí k nápravě akutních i chronických obtíží jako následku neadekvátního a trestného zacházení s nezletilou osobou. Klientům byla poskytována odpovídající individuální i skupinová, systematická, střednědobá či dlouhodobá péče vždy podle jejich potřeb. Jednalo se o krizové intervence, psychoterapeutická sezení, využívání schematických atributů arteterapie, dramaterapie a

³ Ve statistických výkazech MPSV jsou vykazovány případy dětské prostituce a případy zneužití dětí k dětské pornografii, které byly v daném roce evidovány orgány sociálně-právní ochrany dětí, včetně případů, ve kterých dosud nebylo skončeno trestní stíhání nebo ve kterých trestní stíhání vůbec neproběhlo. Statistiky MPSV proto nemusí být shodné se statistikami Policie ČR a Ministerstva vnitra o počtu spáchaných trestných činů v této oblasti.

muzikoterapie, skupinové formy práce a další nutná podpůrná opatření vedoucí ke stabilizaci psychického stavu klienta jako oběti obchodování. V mnoha případech byla nutná i následná zdravotní péče a to z oboru pediatrie, psychiatrie či neurologie.

ZDC v rámci poskytování profesionální péče a podpory klientům-obětem spolupracuje s mnoha institucemi, zejména s PČR, orgány SPOD, soudy, velvyslanectvími jednotlivých států a dalšími odbornými pracovišti z rezortu státních, ale i nestátních institucí. Těmi jsou např. Dětské krizové centrum, IOM Praha, La Strada Česká republika, o. p. s. (dále jen „La Strada“), Český červený kříž, Linka bezpečí apod. Pracovníci ZDC se účastnili seminářů a případových konferencí s touto tematikou.

V roce 2011, i když s nízkou četností, pokračovala práce „expertní skupiny“ k cizincům bez doprovodu, která vznikla při ZDC již v roce 2004. Mezi řešené problémy samozřejmě patří i obchodování s lidmi, respektive dětmi a s ním související široké spektrum trestné činnosti páchané na klientech ZDC. Často zde byly diskutovány i okolnosti snižující možnost identifikace pachatele, ale i oběti, jako jsou například příbuzenské vztahy mezi pachatelem a obětí, neznalost českého jazyka, změněná identita, nedostupnost dokladů totožnosti či jejich falzifikáty, kulturně podmíněná nedůvěra k orgánům veřejné správy a dalším institucím apod.

ZDC si je plně vědomo specifického postavení v oblasti plnění úkolů v problematice obchodování s lidmi, respektive dětmi a to nejen pro svoji ojedinelost z hlediska klientely samé, ale i pro svoje umístění v lokalitě Prahy a středočeského kraje, kde je prokázána nejvyšší koncentrace takto páchaných trestných činů.

Statistické údaje o nezletilých cizincích bez doprovodu

V roce 2011 provedl Diagnostický ústav (dále jen „DÚ“) ZDC celkem 90 příjmů. Z toho bylo 65 nově přijatých klientů, 12 klientů přijatých z útěku, 6 klientů přijatých k provedení rediagnostiky a 7 klientů bylo umístěno administrativně.

Na studentském oddělení pobývalo v tomto roce 7 studentů středních a vysokých škol. Z hlediska pohlavního rozložení byl stav vyrovnaný, bylo přijato 45 dívek a 45 chlapců. Děti do 15 let bylo celkem 30, dětí nad 15 let 60. O azyl požádalo 9 klientů. Z hlediska etnicity prošlo diagnostikou 38 dětí ze Slovenska, 21 klientů z Afghánistánu, 8 klientů z Ukrajiny, 6 klientů z Vietnamu, 4 klienti z USA, 2 klienti z Bulharska, 3 klienti z Ruska, 1 klient z Etiopie, 1 klient z Palestiny, 1 klient ze Sýrie, 2 klienti z Běloruska a 3 klienti z Polska. Ve 49 případech byli klienti umístěni do DÚ přímo z péče rodičů či jiných zákonných zástupců, ve 34 případech přímo z ulice, ve 3 případech byli klienti přemístěni ze SUZ, 2 klienti přišli z Dětského domova pro děti cizince bez doprovodu Permon (dále jen „Permon“), 1 klient byl přeřazen ze studentského oddělení a jeden klient přišel z jiného zařízení. Celkový počet útěků za rok 2011 je 23, nejkratší ukončený pobyt v tomto roce je 1 den a nejdelší ukončený pobyt v tomto roce je 124 dnů.

V areálu Permon – dětský domov se školou + výchovný ústav byl stav k 31. prosinci 2011 celkem 48 dětí. Z toho bylo 21 dívek a 28 chlapců. Z hlediska národnostního složení pobývalo k výše uvedenému datu v areálu Permon nejvíce klientů ze Slovenska, Ukrajiny, Polské republiky, Ruské republiky, dále mimo jiné z Moldávie, Bulharské republiky, Rumunska, Nigerie, Běloruska, USA, Afghánistánu, Číny apod. Průměrná délka pobytu klienta v areálu Permon byla v roce 2011 celkem 575 dní. Celkový počet útěků z areálu Permon za rok 2011 je 43. Těchto útěků se dopustilo celkem 15 dětí, z toho 7 dívek.

Detailnější analýza případů, u kterých bylo podezření na obchodování s dětmi

V rámci práce DÚ ZDC bylo vysloveno a řešeno podezření na obchodování s lidmi, respektive dětmi v roce 2011 celkem u 7 klientů. Jednalo se o 1 chlapce a 6 děvčat, z toho 5 klientů bylo ve věku do 15 let a 2 klienti ve věku nad 15 let. Z hlediska národnostního rozložení byly jako pravděpodobná oběť obchodování zpracovávány 4 děti ze Slovenska, 1 z USA, 1 z Bulharska a 1 z Etiopie. Průměrná délka pobytu takového klienta v DÚ byla 30 dní. Předpokládaným způsobem vykořisťování byla v 6 případech majetková trestná činnost a v 1 případě prostituce. Pobyt těchto klientů v DÚ byl u 3 dětí ukončen umístěním do dalšího zařízení, u dvou navrácením do péče rodičů a ve dvou případech došlo k útěku klienta.

Podezřelými z páčání trestné činnosti obchodování s lidmi, respektive dítěte byli zpravidla zákonní zástupci dítěte nebo bližší příbuzní a to zejména v případech majetkové trestné činnosti. Pouze v jednom případě /prostitute/ se jednalo o kumulaci trestné činnosti zákonných zástupců a cizí osoby, kdy bylo dítě prodáno rodičem a dále bylo zneužíváno cizí osobou.

U dvou klientů byla v rámci pobytu v zařízení Permon řešena problematika obchodování s lidmi. V jednom případě se jednalo o klienta, který byl již veden jako oběť obchodování v DÚ a v rámci odborné činnosti a vedení klienta bylo navázáno na doporučení odborníků z DÚ. Jednalo se o chlapce slovenské národnosti ve věku 14 let. Ve druhém případě se jednalo o dívku ve věku 9 let také ze Slovenska, která byla umístěna administrativně, a podezření z obchodování bylo odhaleno při speciálně pedagogické činnosti s dítětem. U obou klientů bylo shledáno, že pachatelem trestné činnosti obchodování byli samotní rodiče dětí a vždy se jednalo o majetkovou trestnou činnost. Oba klienti byli v roce 2011 vedeni jako klienti zařízení Permon.

Problémy v poskytování služeb klientům ZDC

Zařízení pro děti - cizince se v této oblasti občas potýká s problémem neadekvátního rozhodnutí soudu bez podrobné znalosti okolností jednotlivých případů. Vzhledem k tomu, že ZDC není účastníkem soudního jednání a ani nemá pravomoc dávat návrh k nařízení či zrušení předběžného opatření soudu či nařízení ústavní výchovy. Dokonce není ani dotázáno na aktuální stav pravděpodobné oběti obchodování s lidmi, pak se může stát, že dítě je na základě rozhodnutí soudu vydáno zpět zákonným zástupcům či jiným zplnomocněným osobám, kteří dítě opakovaně nutí k páčání trestné činnosti.

Občas se jako problematické může jevit i dlouhé čekání na objednání dítěte k jednotlivým odborným vyšetřením, anebo eventuelní problém s vyřízením zdravotního pojištění. Jedná se však o velmi individuální případy, které pracovníci ZDC okamžitě řeší, tak aby se klientovi dostala okamžitá pomoc. Jako finančně náročné se pak jeví umístění dětí v následném zařízení, např. Permon, vzhledem k možnostem dovážení dětí k následné, dlouhodobé, systematické péči. Doprava k poskytnutí takové péče vzhledem k dopravní obslužnosti a nebezpečí kontaktu se zavadovými osobami musí být prováděna osobními automobily a v poměrně časté frekvenci. V některých případech je i nutné zajištění tlumočnických služeb pro každé terapeutické sezení.

Informace o provedených opatřeních realizovaných v rámci úkolu: " důsledně využívat zákonných prostředků k eliminaci negativních důsledků prostitute "

S vlastním problémem prostitute jako takové se ZDC setkává v rámci řešení problémů obchodování s lidmi v mnohem menší míře než s majetkovou trestnou činností. Přesto využívá všech možných prostředků k eliminaci nežádoucích vlivů a následků této činnosti. Kromě primární psychologické podpory v rámci krizové intervence a terapeutických opatření se ZDC orientuje na zdravotní péči a všechna dostupná vyšetření a lékařské úkony. Ve zvláštních případech pak hledá i další možnosti institucionální péče, které odpovídají požadované profesionální péči a aktuálnímu stavu klienta a ZDC samo takovou službou nedisponuje. Zároveň úzce spolupracuje s PČR na objasnění případů a shromáždění všech dostupných dat vedoucích ke stihání osob zodpovědných za páčání trestné činnosti. V závažných případech může participovat na vyšetření klienta nezávislý odborník z příslušných oborů. V neposlední řadě je významnou složkou i spolupráce s opatrovníkem či kurátorem klienta. Za velmi důležité považuje ZDC preventivní působení na klienty v oblasti sexuální výchovy a páčání trestných činů.

1.4. Obchodování s lidskými orgány

Co se týká obchodování s lidskými orgány, nemá ministerstvo zdravotnictví (dále jen „MZ“) ani P ČR informace, že by k této nelegální činnosti v ČR docházelo.

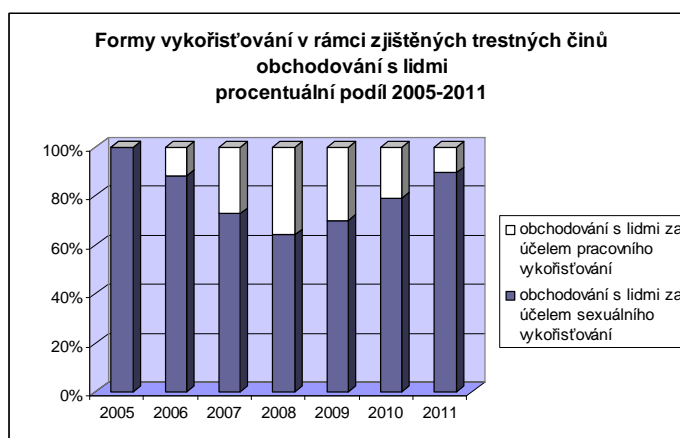
2. POSTIH PACHATELŮ

2.1. Kriminální statistiky a související informace

2.1.1. Údaje poskytnuté Policií ČR

Počty PČR zjištěných a objasněných trestných činů obchodování s lidmi (dle § 232a STZ, od 1. ledna 2010 § 168 TZ)												
Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Zjištěno	13	27	15	10	13	16	16	11	29	10	24	19
Objasněno	13	25	10	9	12	11	13	11	11	3	13	11
Objasněno celkem tj. včetně dodatečné objasněnosti	13	25	10	12	12	11	13	11	13	11	17	17
Vyšetřované a stíhané osoby	21	26	12	19	30	18	11	20	22	32	35	29

V roce 2011 došlo k mírnému poklesu, co se týče počtu zjištěných a objasněných trestných činů. Stejný trend sledujeme i v počtu stíhaných a vyšetřovaných osob. Je nutné konstatovat, že se nejedná o výrazné poklesy, které se nijak nevymykají vývoji posledních několika let. Z celkového počtu zjištěných trestných činů obchodování s lidmi bylo pouze 10 % za účelem pracovního vykořisťování. Ještě v minulém roce tvořily případy pracovního vykořisťování 20 %.

Z hlediska krajů (respektive krajských ředitelství PČR dále jen „KŘP“) se jedná o trestný čin, jehož páčání není registrováno ve stejné intenzitě ve všech krajích, stejně tak jako počet pachatelů, který se na trestné činnosti podílí (viz níže tabulka Počet stíhaných a vyšetřovaných osob za trestný čin obchodování s lidmi dle krajů v roce 2011). Pro informaci jsou uváděny stručné charakteristiky s popisem aktuálních kauz ve vybraných krajích.

- **KŘP hl. města Prahy**

Byly v roce 2011 realizovány dva případy obchodování s lidmi, jeden pokračující případ z roku 2010, kdy pachatel domlouval poskytování sexuálních služeb pro poškozenou, ačkoliv věděl, že se jedná o osobu

mentálně handicapovanou, tedy o osobu, která není schopná vyjádřit svojí vůli a současně využil jejího strachu z umístění v ústavu. Druhý případ se týkal mladého muže se sluchovým postižením, který své obdobně postižené spolubydlící donutil k poskytování sexuálních služeb za úplatu v jednom nočním podniku v Praze.

- **KŘP Jihočeského kraje**

V rámci útvaru Služby kriminální policie a vyšetřování (dále jen „SKPV“) KŘP byly prověřovány celkem tři případy podezření z trestného činu obchodování s lidmi.

- V prvním případě se jednalo o případ podezření z trestného činu obchodování s lidmi páchaného formou vydání dítěte k výrobě pornografie. Prověřováním nebylo podezření z tohoto trestného činu prokázáno.
- V druhém případě se jednalo o případ podezření z trestného činu obchodování s lidmi páchaného, stejně jako v předchozím případě, formou vydání dítěte k výrobě pornografie. Tento případ je v současné době ve stádiu vyšetřování, kdy bylo zahájeno trestní stíhání proti konkrétním osobám.
- Jako v pořadí třetí byl v roce 2011 opět prověřován případ podezření z trestného činu obchodování s lidmi páchaného formou vydání dítěte k pohlavnímu styku. Tento případ je v současné době rovněž ve stádiu vyšetřování.

- **KŘP Ústeckého kraje**

V Ústeckém kraji se posledních letech (2009, 2010) se ročně prověřovaly „pouze“ dva případy související s obchodováním s lidmi. V roce 2011 to však již bylo celkem 11 případů, kdy z těchto byl 1 případ odložen a 3 případy byly objasněny a sděleno obvinění, jeden případ byl kompletně zpracován a postoupen do Bulharska a 6 případů je nadále v prověřování. V posledních letech se v Ústeckém kraji na této trestné činnosti podílejí zejména občané romské národnosti a to jak z řad podezřelých osob, tak i poškozených.

Případ obviněné M. Š., trvalým bytem v okrese T., proti které je zdejší útvarem vedeno trestní stíhání pro spáchání zvláště závažného zločinu obchodování s lidmi dle § 168/1a, 3d) trestního zákoníku a přečinu ohrožování výchovy dítěte dle § 201/1a,b), 3a,b) trestního zákoníku. Jmenovaná se těchto trestných činů dopustila tím, že v období od 1. února 2011 do 20.10.2011 nabízela, v místě bydliště prostřednictvím internetové inzerce a mobilního telefonu, k prostituci svou nezletilou dceru K. B. a tuto následně nejméně v pěti případech vydala k sexuálním praktikám včetně pohlavního a orálního styku pro uspokojení sexuálních potřeb několika mužů, kdy v jednom z nich byl ustanoven R. V. Za poskytnuté sexuální služby své dcery obviněná inkasovala různé finanční obnosy, kterými si vylepšovala žalostný rodinný rozpočet.“

- **KŘP Zlínského kraje**

Z dosavadního mapování situace ve Zlínském kraji vychází, že k obchodování s lidmi dochází primárně na úrovni poskytování erotických služeb, a zejména pak směrem k mladistvým osobám. Obchodování s lidmi směrem k dospělým poškozeným nebylo zaznamenáno. Za rok 2011 došlo k rozpracování pěti případů kvalifikovaných jako obchodování s lidmi podle § 168 TZ. Z toho byly tři případy objasněny, jeden odložen a jeden je ve fázi prověřování. V roce 2011 byly na území kraje zjištěny dva případy související s obchodováním s lidmi, ve kterých figurovali cizinci (občan SRN – postoupeno do SRN, kde byl případ realizován, 1x Indie – zatím bez odezvy).

Podezřelá G. L. společně s manželem G. T. pod příslibem výdělků v zahraničí odvezla poškozeného J. M. do Velké Británie, kde jej ubytovala v domě svého bydliště, a zajistila mu práci. Po příjezdu do Velké Británie odebrala poškozenému doklady a to občanský průkaz a pas. Poškozený tam pracoval do srpna 2010, a za celou dobu nedostal za práci žádné peníze. Peníze inkasovala podezřelá, která poškozenému zajišťovala pouze bydlení a stravu a zbytek peněz si ponechala pro svou potřebu. Poškozený se nemohl vrátit do ČR, neboť neměl ani doklady, které mu podezřelá odmítala vydat, a neměl finanční prostředky pro návrat domů. Na žádost, že chce poškozený domů, aby mu podezřelá vydala doklady a peníze na cestu nijak nereagovala, proto se obrátil na tamější policii, za jejíž účasti vrátila podezřelá poškozenému občanský průkaz (cestovní pas dosud nevrátila) a zajistila letenku do ČR. Poškozený dne v říjnu 2010 věc oznámil PČR, kdy uvedl jména dalších poškozených osob, které jsou ve stejné situaci a nemohou se vrátit domů. V současné době bylo sděleno obvinění a věc je ve stadiu vyšetřování.

Od roku 2005 pozorujeme výrazný pokles zjištěných trestných činů **kuplířství**. V roce 2011 bylo zjištěno 44 (v roce 2005 celkem 123) trestných činů kuplířství – jedná se tedy o nárůst oproti předchozím 2 letům. Stejný vývoj můžeme sledovat i ve vztahu k počtu pachatelů podílejících se na této trestné činnosti. V roce 2011 byl počet vyšetřovaných a stíhaných osob 61. Jedná se o výrazný nárůst oproti předchozím letům, který však nedosahuje počtu vyšetřovaných a stíhaných osob do roku 2005 (119 osob). Pokles zjištěných trestných činů kuplířství v posledních letech lze přisuzovat jednak celkovému úbytku nabízených sexuálních služeb v ČR především v oblastech s bohatou historií poskytování sexuálních služeb za úplatu - v pohraničí a Praze a dále i nárůstu počtu případů obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování především od roku 2010.

Počty PČR zjištěných a objasněných trestných činů kuplířství (dle § 189 TZ, dříve § 204 STZ)												
Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Zjištěno	130	150	116	101	83	123	85	46	52	37	33	44
Objasněno	129	146	101	96	83	119	79	39	43	28	26	32
Vyšetřované a stíhané osoby	163	133	107	103	105	119	98	66	88	35	28	61

TZ zavedl s účinností od 1. ledna 2010 nový trestný čin **neoprávněné zaměstnávání cizinců** (§ 342 TZ). V roce 2011 byly zjištěny 4 trestné činy neoprávněného zaměstnávání cizinců, nikdo nebyl vyšetřován. Novela také zavedla další trestný čin tentokrát související s prostitucí, a sice trestný čin **prostitute ohrožující mravní vývoj dětí** (§ 190 TZ). V roce 2011 nebyl zjištěn ani jeden případ podezření ze spáchání tohoto trestného činu.

2.1.2. Údaje poskytnuté Nejvyšším státním zastupitelstvím

Dle Nejvyššího státního zastupitelství dlouhodobé výsledky zatím umožňují vyslovit přesvědčení, že z hlediska materiálních podmínek existujících ve společnosti a dosavadní profilace páchaní trestného činu obchodování s lidmi, není důvod předpokládat skokový nárůst kriminality v důsledku masivnějšího nárůstu trestné činnosti v její reálné podobě, a to ani po zavedení nového trestního zákoníku, ani v jeho důsledku. Údaje za rok 2011 podporují tyto závěry, a sice v tom smyslu, že přestože registrujeme nárůst u počtu obžalovaných i odsouzených osob za trestný čin obchodování s lidmi, v absolutních číslech se nejedná o masivní nárůst páchaní této kriminality. Tento závěr je možné učinit i při pohledu na policejní statistiky o zjištěných případech obchodování s lidmi za uplynulé čtyři

roky. Je zde však nutné upozornit na výrazný procentuální nárůst týkající se počtu odsouzených osob - tj. téměř zdvojnásobení oproti předchozímu roku, který již v porovnání s lety 2008 a 2009 byl skokový. Obdobně je tomu i v případě počtu odsouzených osob, kterým byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody. Z hlediska dlouhodobého vývoje v oblasti obžaloby a odsuzování za páchaní tohoto trestného činu je možné poukázat na posun soudů ve vnímání závažnosti obchodu s lidmi a ve volbě vyměřených trestů.

Zajímavé je, i při akceptaci rovněž obecně sdíleného názoru na poměrně značnou latenci této kriminality, navíc ještě u vědomí problémů spojených s právní kvalifikací (ve vztahu ke konkurujícímu trestnému činu kuplířství podle), že i zde je vykazována vysoká obžalobnost. V posledních letech činila téměř 98 %.

Počty obžalovaných osob pro trestný čin obchodování s lidmi (dle § 168 TZ, § 232a STZ, dříve § 246;)												
Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Obžalováno	31	33	14	24	0	0	14	20	17	26	26	31

Od roku 2008 evidujeme pokles v počtu obžalovaných a odsouzených osob pro trestný čin kuplířství (§ 189 TZ, § 204 STZ). Nejvýraznější pokles byl registrován mezi roky 2009 a 2010, a sice přes 60 %. V roce 2011 opět vzrostl počet jak obžalovaných tak odsouzených o cca 30 %. Dle Nejvyššího státního zastupitelství je možné obdobné trendy pozorovat jak v oblasti kuplířství tak obchodování s lidmi, což je podle něj dáno podobností kriminálního prostředí, často jejich přímou provázaností. Pokles počtu obžalovaných nebo odsouzených osob by bylo možné dát do souvislosti s přijetím nového trestního zákoníku v roce 2010, avšak tento závěr by byl spekulativní.

Počty obžalovaných osob pro trestný čin kuplířství (dle § 189, § 204 STZ)												
Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Obžalováno	152	151	111	181	118	205	136	72	119	89	33	43

K trestným činům souvisejícím s **neoprávněným nakládáním s lidskými tkáněmi a orgány, lidským embryem a lidským genomem (§ 164 - 167 TZ)** lze uvést, že v roce 2011 nebyl podle předběžných údajů vykázan žádný výskyt uvedených trestných činů.

U trestného činu obchodování s dětmi, resp. **svěření dítěte do moci jiného (§ 169 TZ, § 216a STZ)** v roce 2011 byly podle předběžných údajů zaznamenány dva trestné činy.

U trestného činu **prostituce ohrožující mravní vývoj dětí (§ 190 TZ)** stejně jako u trestného činu **neoprávněné zaměstnání cizinců (§ 342 TZ)** nebyl podle předběžných údajů za rok 2011 vykázan žádný výskyt, nikdo nebyl obžalován ani odsouzen.

Na Nejvyšším státním zastupitelství došlo v roce 2011 k ustanovení národního specialisty pro boj proti obchodování s lidmi, zneužívání žen a dětí, nelegální migraci a zaměstnávání. V neposlední řadě byla stanovena obligatorní specializace státních zástupců na oblast nelegální migrace a obchodování s lidmi. Tato specializace je stanovena u krajských státních zastupitelství, vrchních státních zastupitelství a Nejvyššího státního zastupitelství.

2.1.3. Údaje poskytnuté Ministerstvem spravedlnosti

Počty pravomocně odsouzených osob a uložených trestů za obchodování s lidmi (dle § 168 a 232a, dříve § 246 STZ)												
Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Odsouzené osoby	16	15	20	5	12	20	2	4	3	1	10	19
K nepodmíněnému trestu	6	7	5	1	3	8	0	3	3	0	9	18
K podmíněnému trestu	10	8	15	4	9	12	2	1	0	1	1	1

V roce 2011 registrujeme výrazný nárůst v počtu odsouzených osob – celkem 19. Oproti předchozímu roku došlo ke zdvojnásobení počtu odsouzených osob. Stejně tak je tomu v počtu uložených nepodmíněných trestů – za rok 2011 celkem 18, což je o 9 více než v roce 2010. Nepodmíněný trest byl uložen, stejně jako v předchozích letech jeden.

Počty pravomocně odsouzených osob a uložených trestů za kuplířství (dle § 204 STZ, § 189 TZ)						
Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Počet odsouzených osob	68	74	60	82	64	50
K nepodmíněnému trestu	12	20	14	19	21	17
K podmíněnému trestu	49	48	44	60	39	41

Co se týče trestného činu **kuplířství**, zde neregistrujeme žádný výrazný nárůst, oproti předchozím letům je naopak evidentní mírný pokles v počtu odsouzených osob – celkem 50. Ten je možné dát do souvislosti s nižším počtem zjištěných trestných činů kuplířství v roce 2010 (viz výše). Trend ve vztahu k uloženým trestům zůstal nezměněný – nepodmíněné tresty převyšují nad podmíněnými.

Zajímavé je porovnání počtu vyšetřovaných a stíhaných osob, odsouzených a zproštěných za trestný čin **obchodování s lidmi** v roce 2011 ve vztahu k národnosti pachatele (viz tabulka níže). Je nutné však upozornit na skutečnost, že to, že pachatelé byli v roce 2011 vyšetřováni a stíháni a nebyli odsouzeni neznamená, že se tomu tak nestane např. v následujícím roce. Tato skutečnost je markantní z příkladu Ruska, kde nedošlo k vyšetřování a stíhání ani jedné osoby, nicméně došlo k odsouzení osob – občanů této země. Graf

nedovoluje dovozovat závěry o poměru ve vztahu k vyšetřované/stíhané osobě a zproštění, popř. odsouzení dle národnosti pachatelů, spíše ukazuje na jistou kvantitativní četnost jednotlivých kategorií a národností.

Během roku 2011 nebyla peněžítá pomoc podle zákona č. 209/1997 Sb. o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti, ve znění pozdějších předpisů, poskytnuta žádnému z žadatelů, jenž by byl obětí trestných činů souvisejících s obchodováním s lidmi. Peněžitou pomoc lze podle výše uvedené právní normy poskytnout pozůstalým po obětech, které následkem trestného činu zemřely a těm, kterým byla trestným činem způsobena újma na zdraví o kvalifikované intenzitě (viz. § 6 odst. 2 zákona č. 209/1997 Sb.). Zmiňované trestné činy takové následky v českých podmínkách obvykle nepůsobí.

2.2. Čeští pachatelé v zahraničí

Tak jako v předchozích letech v následujícím textu uvádíme informace, která se týkají pachatelů předmětné trestné činnosti, nutno však podotknout, že se nejedná o kompletní přehled, jde o vybrané zaregistrované poznatky zahraničních OČTR (např. v rámci mezinárodní policejní spolupráce) a zastupitelských úřadů ČR v zahraničí prostřednictvím Ministerstva zahraničních věcí ČR (dále jen „MZV“). Informace, které má MZV k dispozici jsou poskytnuty ze strany ZÚ pouze pro informaci a to převážně v případech, kdy ZÚ zajišťoval takovému občanovi ČR pomoc v nouzi.

Francie

V roce 2011 evidoval ZÚ Paříž dva případy odsouzení občanů ČR za spáchání trestného činu kuplířství. Bližší informace však není možné poskytnout a to z důvodu, že francouzské orgány činné v trestním řízení doposud nevypracovaly oficiální zprávu k případu.

Rumunsko

Na základě informací styčného policejního důstojníka ČR v Bukurešti bylo zjištěno, že v roce 2011 mohlo být zneužito za účelem pracovního vykořisťování až 400 občanů Rumunska, kteří jsou ve značné míře najímáni a „náborováni“ na práci v lesnictví, sezónních pracích, zemědělství a na stavbách. Z odhalených případů se ze 2/3 jedná o osoby mužského pohlaví ve všech věkových kategoriích, kteří pocházejí z rozličných částí Rumunska. Do trestné činnosti související s pracovním vykořisťováním jsou zapojeni občané ČR jakožto organizátoři a občané Rumunska jakožto „náboráři“, příp. zajišťují dohled na prováděnou práci na území ČR.

Velká Británie

V roce 2011 ZÚ Londýn zaznamenal zadržení dvou českých občanů podezřelých z organizování prostituce na území Velké Británie. Zadržení nepožádali ZÚ Londýn o spolupráci. Dle místního ministerstva vnitra nebyl evidován případ obchodování s lidmi, kde by vystupovali čeští občané jakožto organizátoři této trestné činnosti. Ze zkušeností ZÚ se obvykle čeští občané na této trestné činnosti podílejí společně s jinými cizinci.

2.3. Finanční šetření

Oblast finančního šetření v rámci trestního řízení na úseku obchodování s lidmi je srovnatelná s předchozím obdobím. Dohledání a zajištění výnosů z trestné činnosti je problematické v důsledku jednání a chování pachatelů. Naprostá většina podezřelých - pachatelů této trestné činnosti využívá hotovostních finančních operací, nikoli bezhotovostních operací prostřednictvím bankovních převodů a služeb. Výnosy ze své

trestné činnosti v převážné míře využívají pro vlastní spotřebu, resp. zvyšují si jejich prostřednictvím svůj životní standard, tzn. takto získané prostředky nelegalizují v rámci obchodní činnosti, případně klasického „praní peněz“. Fakticky je pak v těchto případech následně zajištěn vyšší objem finančních prostředků v hotovosti zejména při domovních prohlídkách, než za pomoci dalších zajišťovacích institutů dle příslušných ustanovení trestního řádu (nejčastěji jde o zajištění finančních prostředků na účtu banky).

V rámci Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu SKPV PČR (dále jen „ÚOOZ“) byl v roce 2011 na základě vedených trestních řízení pro trestné činy obchodování s lidmi a kuplířství zajištěn majetek v hodnotě 36.151.480,- Kč (obchodování s lidmi 315.200,- Kč, kuplířství 35.836.280,- Kč), přičemž se zčásti jedná o zajištění náhradních hodnot (zajištěny nemovitosti a osobní automobily).

2.4. Kontrolní a další akce orgánů veřejné správy

2.4.1. Kontrolní a další činnost v gesci MPSV

Údaje o kontrolní činnosti Úřadu práce ČR

Úřady práce (od 1. dubna 2011 pak krajské pobočky Úřadu práce ČR⁴) prováděly v roce 2011 kontrolu dodržování zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zaměstnanosti“), včetně ustanovení týkajících se zaměstnávání zahraničních občanů či zprostředkování zaměstnání agenturami práce a vedly správní řízení o uložení pokut. Od 1. ledna 2012 většinu jejich kontrolních kompetencí převezme Státní úřad inspekce práce (dále jen „SÚIP“) a jeho oblastní inspektoráty práce.

Statistická data z oblasti kontrol zaměřených na zahraniční zaměstnanost byla za rok 2011 poprvé čerpána z tzv. Manažerského informačního systému. **Odlišný model sledování dat nedovoluje jejich srovnání se statistickými údaji z předchozích let 2000 – 2010**, kdy byly statistické údaje získávány v pravidelných intervalech v rámci dotazníkových šetření na všech 77 úřadech práce.

Kontrolní útvary úřadů práce/krajských poboček Úřadu práce ČR provedly ve sledovaném období roku 2011 celkem 20 103 kontrolních akcí. Z uvedeného počtu všech provedených kontrolních akcí bylo 13 492 **zaměřeno na kontrolu dodržování zákona o zaměstnanosti**. Celkem 1 014 těchto kontrol bylo provedeno na úseku **zprostředkování zaměstnání**. Byly zaměřeny mimo jiné i na splnění podmínky povinného pojištění agentur práce proti jejich úpadku. Z celkového počtu kontrolních akcí bylo **665 kontrol** uskutečněno u zaměstnavatelů, kteří zaměstnávali i zahraniční pracovníky (což činí 5 % z celkového počtu kontrol dodržování zákona o zaměstnanosti). Úřady práce při těchto kontrolních akcích zkontrolovaly celkem **2 714 zahraničních pracovníků**. Z provedených 665 kontrolních akcí bylo krajskými pobočkami Úřadu práce ČR vykázáno 310 koordinovaných kontrol. Při celkem 665 kontrolách bylo zjištěno 1 487⁵ porušení.

V roce 2011 uložily úřady práce/krajské pobočky Úřadu práce ČR za porušení zákona o zaměstnanosti **na úseku zahraniční zaměstnanosti** celkem 355 pokut. Za **umožnění výkonu nelegální práce** bylo uloženo celkem 105 pokut v celkové výši **7 364 700 Kč**. Za nesplnění informační povinnosti zaměstnavatelem bylo uloženo celkem 238 pokut v celkové výši **1 102 050 Kč**. Za porušení zákona o zaměstnanosti **v oblasti zprostředkování zaměstnání** bylo uloženo 102 pokut v celkové výši **7 120 000 Kč**.

V roce 2011 byl zaznamenán nejčastější výskyt **porušování zákona o zaměstnanosti** v ekonomických odvětvích stavebnictví (362 porušení) a zpracovatelského

⁴ K 1. 4. 2011 došlo na základě zákona č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce ČR, sloučením dosavadních 77 úřadů práce k vytvoření Úřadu práce ČR, který je tvořen generálním ředitelstvím, 14 krajskými pobočkami a jejich kontaktními pracovišti.

⁵ Nejedná se o počet právnických nebo fyzických osob, které se dopustily správního deliktu, nýbrž o počet zjištěných případů porušení zákona.

průmyslu (313 porušení), dále v oblasti velkoobchodu, maloobchodu a činnostech zahrnujících opravy a údržbu motorových vozidel (186 porušení) a v oblasti ubytování, stravování a pohostinství (121 porušení). Nejčastěji porušení zákona o zaměstnanosti dopouštěly společnosti s ručením omezeným (872 porušení) a družstva (279 porušení).

Údaje o kontrolní činnosti Státního úřadu inspekce práce

SÚIP provádí podle zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů, kontrolní činnost zaměřenou na **dodržování předpisů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a práv a povinností v pracovněprávních vztazích**.

V roce 2011 obdržel SÚIP od cizích státních příslušníků celkem 139 podnětů k provedení kontroly dodržování pracovněprávních předpisů jejich zaměstnavateli v ČR – viz tabulka:

Pořadí	Státní příslušnost	Počet podání
1.	Slovenská	73
2.	Ukrajinská	23
3.	Polská	11
4.	Bulharská	8
5.	Ruská	5
6.	Moldavská	3
7.	Rumunská	2
8.	Mongolská	1
9.	Jiná	13
Celkem		139

V porovnání s rokem 2010 došlo k podstatnému poklesu počtu podaných podnětů od občanů cizích států, a to o 25 %. Nadále podávali nejvíce podnětů občané Slovenské republiky, Ukrajiny a Polska. Je však třeba vzít v úvahu, že státní příslušnost není povinný údaj, který se musí při podání podnětu uvádět, některá podání jsou i anonymní. **Podněty ze tří čtvrtin poukazovaly na problémy v oblasti odměňování**, jako je nevyplacení mzdy nebo její části, nevyplacení náhrad, neproplacení dovolené při skončení pracovního poměru a provádění neoprávněných srážek ze mzdy. V menším počtu se vyskytovaly podněty podané proto, že zaměstnavatel nevystavil při skončení pracovního poměru potvrzení o zaměstnání, nesepsal dohodu o provedení práce písemně nebo nevedl řádně evidenci odpracované pracovní doby apod.

Oblastní inspektoráty práce neprovedly kontrolu všech podaných podnětů z několika důvodů. Tím nejzávažnějším byly mimořádné kontrolní akce vyhlášené MPSV jako **koordinované kontroly** prováděné společně s krajskými pobočkami Úřadu práce ČR, podle potřeby také s Českou správou sociálního zabezpečení, orgány Služby cizinecké policie (dále jen „SCP“) apod. Jednalo se o **kontroly v hostinských a ubytovacích zařízeních, ve stavebnictví, u agentur práce a v podnicích na zpracování a balení výrobků**. Z těchto důvodů byla téměř zastavena kontrola na základě podnětů, pokud tyto podněty nebyly zařazeny do koordinovaných kontrol.

V roce 2011 byla prošetřena zhruba polovina podnětů podaných cizími státními příslušníky za uplynulý rok, ostatní byly převedeny k vyřízení do roku 2012. Prošetřených podnětů bylo cca 40 % oprávněných a částečně oprávněných, ostatní byly neoprávněné nebo neprokázané, 5 podnětů nemohly orgány inspekce práce prošetřit, protože právníčkou či fyzickou osobu, která měla být objektem kontroly, nebylo možno přesně identifikovat nebo zkontaktovat. SÚIP si pro rok 2011 stanovil v plánu kontrolní činnosti opět úkol „**Kontrola dodržování pracovněprávních předpisů agenturami práce**“, který zahrnoval i kontroly uživatelů. MPSV navíc na podzim roku 2011 vyhlásilo mimořádný **úkol k provedení dalších alespoň 500 kontrol agenturního zaměstnávání**.

V roce 2011 byly kontroly zaměřeny na vznik, změny, a skončení pracovního poměru, na pracovní dobu, dobu odpočinku, práci přesčas, odměňování, poskytování náhrad, cestovní náhrady, podmínky přidělení zaměstnance k výkonu práce u uživatele a rovné

zacházení se zaměstnanci agentury práce a uživatele. Kontrolované osoby byly vybírány zejména z aktivních agentur práce, které přidělují zaměstnance k uživateli, na které inspekce práce obdržela podněty nebo které byly uvedeny v seznamu poskytnutého za tímto účelem Generálním ředitelstvím Úřadu práce ČR, u kterých dosud nebyla provedena kontrola a u kterých byly v minulosti zjištěny nedostatky. Rovněž bylo čerpáno z poznatků z médií, upozornění jiných orgánů, poznatků z jiných kontrol apod.

Inspektoráty práce se v roce 2011 zaměřily na **agentury práce a uživatele, u kterých pracují cizí státní příslušníci ze zemí Evropské unie** (dále jen „EU“) i **ze třetích zemí**, na pracovníky vyslané v rámci poskytování služeb zaměstnavateli usazenými v jiném státu EU, na družstva a na zaměstnávání na dohody mimo pracovní poměr. Oblastní inspektoráty práce se setkávaly stále více s tím, že **zaměstnanci agentur práce pracovali u uživatelů na základě obchodního vztahu**. V případě družstev se jednalo o status člena družstva. Rozšiřuje se také franchising, kdy si povolení ke zprostředkování zaměstnání vyřídí jedna agentura práce, na kterou jsou navázány další subjekty, které toto povolení nemají.

V roce 2011 provedly orgány inspekce práce celkem **612 kontrol agentur práce i uživatelů**. Z celkového počtu kontrol bylo **385 bez zjištění porušení právních předpisů** (63 %), **se zjištěním 227** (37 %). Těchto porušení bylo zjištěno celkem 520. Celkově byly 23 agenturám práce a jejich uživatelům uloženy pokuty v celkové výši 915 000,- Kč. Uvedená čísla se dají obtížně porovnávat s předchozími roky s ohledem na počty kontrol, období jejich provádění, rozsah kontrol atd. Nejvíce případů porušení zákona bylo zjištěno:

- na úseku agenturního zaměstnávání (169)
- na úseku odměňování a náhrad (132)
- na úseku vzniku, změn a skončení pracovního poměru (88)
- na úseku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (67)
- na úseku pracovní doby a doby odpočinku (50)
- na ostatních úsecích (14)

Případy **nerovného zacházení agenturních zaměstnanců s kmenovými zaměstnanci uživatele** se vyskytovaly stále, v řadě případů se obtížně prokazují. Už v dohodě mezi agenturou práce a uživatelem často chybí tyto srovnatelné podmínky, mnohdy neexistuje ani písemný pokyn, na základě kterého je agenturní zaměstnanec přidělen k uživateli. **Nebyly prokázány případy diskriminace.**

Od 1. ledna 2011 došlo k dalším legislativním změnám na úseku agenturního zaměstnávání, zejména v zákoně o zaměstnanosti, které zpřísnily podmínky pro udělování povolení ke zprostředkování zaměstnání, a tím daly možnost odebrání tohoto povolení v případě nedodržování zákonných povinností. SÚIP informoval Generální ředitelství Úřadu práce ČR o případech porušení § 308 a § 309 zákoníku práce agenturami práce a případných udělených sankcích pro využití ve správním řízení o odebrání povolení ke zprostředkování zaměstnání.

SÚIP se v roce 2011 zabýval **případem 17 občanů Maďarska, kteří v ČR prováděli** v polovině tohoto roku v rámci veřejné zakázky různé **lesní práce v Krkonoších** na základě dohod o provedení práce uzavřených mezi těmito osobami a dodavatelem uvedené zakázky. Ve vedení dodavatelské firmy fungují osoby dříve spojené s agenturou práce figurující v medializovaném případě tzv. „stromkařů“, kterým se v minulých letech zabývala řada státních orgánů, včetně policejních. Na možné porušování zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákoník práce“) upozornilo Maďarské velvyslanectví podáním podnětu oblastnímu inspektorátu práce. Inspektorát práce za nedostatky zjištěné při provedené kontrole uložil této firmě pokutu.

3. PODPORA A OCHRANA OBĚTÍ

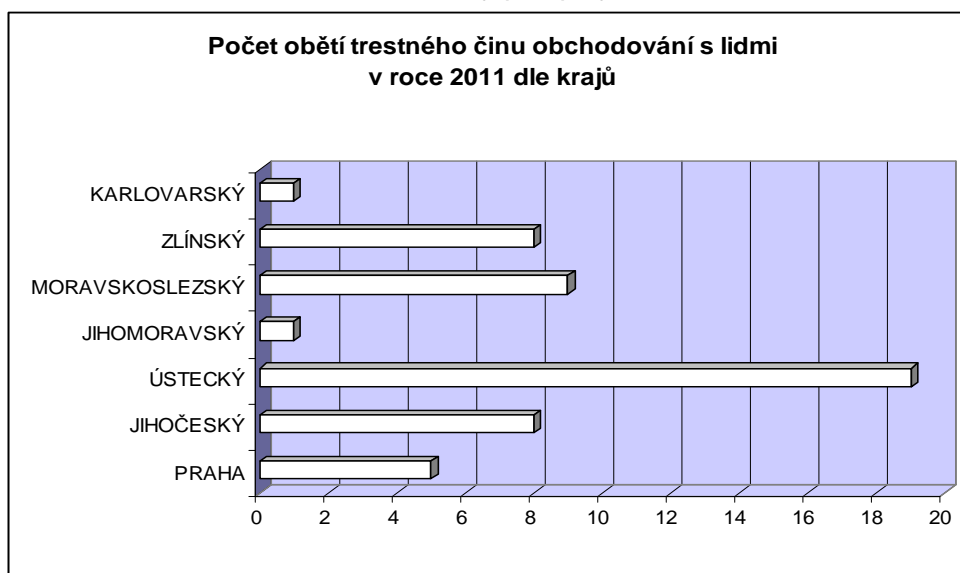
3.1. Oběti v trestním řízení

3.1.1. Oběti ve statistikách

Následující informace o **obětech trestné činnosti** vycházejí opět z větší části z Evidenčně statistického systému kriminality. Zároveň je záhodno zmínit, že termín oběť nepředstavuje totéž co poškozený dle trestněprávní úpravy, ale jedná se o kategorii vytvořenou pro účely policejních statistik⁶. Ne však u všech obětí lze zjistit stejné penzum informací. Ve formuláři o trestném činu, který vyplňuje policista, se v rámci položky *objekt napadení* vykazují následující kategorie: žena, muž, skupina osob (např. jedná-li se o větší případ) atd. Zaškrtnout lze pouze jednu kolonku z uvedených kategorií. U obětí – osob ve skupinách se pak nelze dopátrat stejně obsáhlých informací ve srovnání s případy, kdy je oběť identifikována individuálně označena jako muž či žena.

Skutečnost, že vykazování statistických dat v otázce obětí obecně není vždy směrodatné, potvrzuje i případ z Pardubic, kde byly sice pro trestný čin obchodování s lidmi stíhány 4 osoby, nicméně v údajích o obětech se tento fakt nepromítl. Při bližším pohledu na statistická data o individuálně identifikované oběti – zmíněných 11 osob, zjistíme, že se v pěti případech jednalo komerčně sexuálně zneužívané dítě – prostitutku, v jednom případě o cizinku pracující na území ČR. Z těchto 11 obětí byl 7 zákyň základní školy, dále pak v 1 případě šlo o chovance dětského domova nebo domova mládeže a 1 osobu v domácnosti. Nutno podotknout, že je každý případ posuzován/vyhodnocován ve formuláři individuálně, tudíž některé kategorie se mohou překrývat, jiné naopak úplný obrázek dokreslují.

V roce 2011 bylo identifikováno celkem 51 **obětí**, což představuje pokles oproti roku předchozímu. Z tohoto počtu bylo 11 obětí identifikováno individuálně a 40 ve skupinách. V roce 2011 nebyl individuálně identifikován ani jeden muž, jednalo se o ženy, v 9 případech mladší 18 let, přičemž v pěti případech šlo dokonce o osoby mladší 15 let. Nejvíce obětí bylo evidováno v Ústeckém kraji, a to 19. Tento kraj byl významný z hlediska počtu identifikovaných obětí i v roce 2010. V Moravskoslezském kraji bylo identifikováno 9 obětí (roku 2010 se jednalo o 8 osob). Na pomyslném třetím místě, co do počtu identifikovaných obětí je Zlínský a Jihočeský kraj s osmi oběťmi. V Praze bylo identifikováno 5 obětí, v Jihomoravském a Karlovarském kraji pak po jedné oběti.

⁶ Oběť se vyazuje u násilné, mravnostní a vybrané majetkové kriminality (př. kapesní krádež).

3.2. České oběti v zahraničí

Zdroje informací o českých obětech obchodování s lidmi nelze v žádném případě označit jako komplexní. EU také nedisponuje jednotným informačním systémem, z něhož by byly k dispozici přesné údaje o obětech obchodování s lidmi, přestože se o tomto sběru dat na úrovni EU diskutuje. Posuzují se různé možnosti ať už v podobě nastavení transnacionálního referenčního mechanismu či v užším smyslu chápání tohoto tématu – budování informačních systémů, vyvíjení softwaru pro nadnárodní sběr dat. Nicméně stále ještě nepanuje shoda na tom, jaký rozsah dat má být sbírán a vyměňován, tak aby byl sběr účelný, nebyla ohrožena sama oběť, nedošlo k porušování ochrany osobních údajů a byla zaručena jejich vypovídající hodnota⁷.

Informace na následujících stránkách tvoří výběr z údajů poskytnutých ZÚ ČR v zahraničí, PČR, MV či z informací získaných od zahraničních partnerů v rámci bilaterální komunikace nebo v rámci pravidelných jednání národních zpravodajů a ekvivalentních mechanismů.

Belgie

Z informací ZÚ Brusel vyplývá, že belgický Úřad pro cizince v roce 2011 evidoval jednu osobu původem z ČR jakožto oběť obchodování s lidmi. Osoba, pohlaví ženského, byla obchodována za účelem sexuálního vykořisťování. Ženě byla poskytnuta asistence ze strany belgických úřadů a navrátila se do ČR.

Itálie

Sexuálně vykořisťovaná česká občanka přijala nabídku práce tanečnice v nočním klubu v Itálii. Namísto avizovaného druhu práce však byla nucena provozovat prostituci. Této situaci se postižená nechtěla přizpůsobit; nátlaky a výhrůžky ze strany „zaměstnavatelů“ se stupňovaly, až vyústily ve vyhrožování se zbraní (nožem), uzamčení v místnosti, pravděpodobně došlo i na použití omamných látek, jelikož si některé časové úseky dotyčná nepamatovala. Na situaci byl ZÚ upozorněn přítelkyní oběti. ZÚ okamžitě kontaktoval místní policii a občanka ČR byla ze svého zajetí vysvobozena. Policie IT zajistila dotyčné ubytování a finanční prostředky k nákupu letenky do ČR.

Nizozemsko

ZÚ Haag vycházel ze zpráv neziskové organizace La Strada, která každoročně zpracovává výroční zprávy za období od května do května následujícího roku. Do května roku 2011 byly, dle výroční zprávy, na území Holandska evidovány 3 případy obchodování s osobami z ČR za účelem sexuálního vykořisťování (2 ženy, 1 muž, obě osoby ve věku nad 18 let). Organizace IOM asistovala v roce 2011 při jednom případě dobrovolného návratu do ČR občanky ČR ve věku 20-30 let.

Velká Británie

Dle údajů britského ministerstva vnitra a policie bylo ve Velké Británii obchodováno 31 osob z ČR, z toho 26 za účelem pracovního vykořisťování a 5 osob za účelem sexuálního vykořisťování. Jednalo se o 23 mužů a 8 žen.

ZÚ Londýn eviduje značné množství případů zneužitých občanů ČR, kteří jsou vylákáni do země s vidinou výdělků, ale následně nástup do práce buď nebyl realizován (jsou jim odcizeny doklady a dané osoby jsou ponechány bez prostředků), nebo práce je realizovaná, avšak za velmi nepříznivých pracovních podmínek (někdy nucení násilím, za

⁷ V této souvislosti je záhodno zmínit aktivity Portugalska, které vyvíjí informační systém sběru dat, ke kterému se připojilo několik dalších států EU v rámci projektu „Towards a Pan-European Monitoring of Trafficking in Human Beings“. Nevýhodou budování takového systému je, že na úrovni EU dosud nepanuje shoda ani nad daným informačním systémem, který by státy přijaly všichni jednotně, což bylo potvrzeno i během jednání Národních zpravodajů a ekvivalentních mechanismů ve sledovaném období. Existence několika transnacionálních informačních systémů sběru dat, které pak nebudou vzájemně propojené, situaci stejně neulehčí. Nemluvě o skutečnosti, že některá data jsou stále neporovnatelná napříč členskými státy EU.

minimální mzdu, pokud je vůbec vyplácena) nebo ji občané ČR záhy sami opouštějí pro nepříznivé pracovní podmínky. Zprostředkovatelé jsou převážně soukromé osoby (čeští občané), které si vybírají své oběti osobním kontaktem. Jedním z cílů takového jednání je podvodné získání platných dokladů, které jsou následně využity k získání kreditu v bance, daňového přeplatku či sociálních dávek.

Občané ČR se po opuštění nevýhodného zaměstnání ocitají bez prostředků a bez ubytování, přežívají na ulici jako bezdomovci. O jejich existenci se ZÚ dozví až ve chvíli, kdy je dotyčný buď zadržen pro krádež či jiný přestupek, nebo se v důsledku pobytu na ulici dostane do sociálních zařízení, příp. nemocnic a zahraniční úřady žádají zjištění rodinných příbuzných v ČR k získání informací, příp. k zajištění návratu takové osoby do své vlasti.

V roce 2011 výrazně narostl počet zneužívaných českých bezdomovců, kteří jsou cíleně vyhledáváni již na území ČR, mimo jiné i v českých azylových domech a charitativních jídelnách, za účelem pracovního vykořisťování za minimální mzdu (např. 5 liber týdně) a minimální stravu. V případě zájmu postiženého, informuje ZÚ Londýn PČR. Situaci s bezdomovci se ZÚ Londýn snaží řešit také s Úřadem londýnského starosty, dle jejich evidence žije v ulicích Londýna cca 70 českých bezdomovců. ZÚ Londýn nejčastěji spolupracuje s charitativní organizací Thames Reach a sociální službou města Leeds.

Švédsko

Na základě sdělení národní švédské koordinátorky pro boj proti obchodování s lidmi ZÚ Stockholm informuje, že v roce 2011 není evidován žádný případ obchodování s lidmi ve vztahu k ČR. I přes tuto informaci je však evidentní (Výroční zpráva švédské policie o obchodování s lidmi za sexuálními nebo jinými účely za rok 2010), že obchod s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování na území Švédska probíhá a že mnohdy mezi vykořisťovanými ženami figurují i ženy pocházející z ČR. Zpráva švédské policie za rok 2011 ještě není zveřejněna, nicméně na základě zprávy z roku 2010 se lze domnívat, že i v roce 2011 budou zjištěny případy nucené prostituce žen českého původu na území Švédska. Z policejní zprávy za rok 2010 vyplývá, že prostituované ženy pocházely převážně z východní Evropy (Rumunsko, Estonsko, ČR, Slovensko, Maďarsko), organizátoři obchodu s lidmi byly většinou občané ze zemí Slovensko, Rumunsko, ČR, Švédsko, Dánsko, Estonsko, Nigérie, Kamerun, Uganda a Írán.

3.3. Oběti obchodování s lidmi a sociální služby

Systém **sociálních služeb** v České republice je upraven **zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách**, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o sociálních službách“). Tento zákon upravuje podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím jednotlivých druhů sociálních služeb, podmínky nároku na výplatu příspěvku na péči, podmínky pro vydání oprávnění k poskytování sociálních služeb⁸ atd. Podle zákona o sociálních službách je možné poskytovat sociální služby jen na základě registrace u místně příslušného krajského úřadu. Seznam registrovaných poskytovatelů sociálních služeb je veřejně přístupný v registru poskytovatelů sociálních služeb (dále jen registr) na webové adrese <http://iregistr.mpsv.cz>. Veřejně dostupná část registru ve své rozšířené části nabízí vyhledávat služby dle cílové skupiny, včetně cílové skupiny „oběti obchodu s lidmi“.

K 31. prosinci 2011 bylo v Registru poskytovatelů sociálních služeb evidováno 105 sociálních služeb, mezi jejichž cílovými skupinami byly uvedeny **oběti obchodování s lidmi**, přičemž poskytovatelé sociálních služeb pro oběti obchodování s lidmi většinou působí v kraji, ve kterém jsou registrovány.

⁸ Sociální služby zahrnují sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence. Sociální služby se poskytují jako služby pobytové, ambulantní nebo terénní.

Druhy služeb, jejichž cílovou skupinou jsou oběti obchodování s lidmi, jsou:

- odborné sociální poradenství
- telefonická krizová pomoc
- sociální rehabilitace
- terénní programy
- azylové domy
- nízkoprahová zařízení pro děti a mládež
- krizová pomoc
- sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi

Druh služby	počet
odborné sociální poradenství	49
telefonická krizová pomoc	12
sociální rehabilitace	4
terénní programy	11
azylové domy	18
nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	4
krizová pomoc	6
sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	1
CELKEM	105

V této souvislosti je ovšem nutné zdůraznit, že u většiny výše uvedených služeb tvoří oběti obchodování s lidmi v celkovém počtu klientů pouze marginální část.

Vzhledem k tomu, že v existujících datových aplikacích MPSV se nezjišťuje reálné zastoupení obětí obchodování s lidmi jako klientů sociálních služeb, nelze v současné době uspokojivě určit ani jejich souhrnný počet. Fakt, že výše zmíněný počet organizací uvádí jako převažující cílovou skupinu právě oběti obchodování s lidmi, ovšem nikterak nevypovídá o jejich reálném zastoupení v konkrétní službě. V žádném z vykazovacích systémů MPSV se totiž nesleduje skutečný počet klientů v konkrétní cílové skupině za určité období. Lze ovšem konstatovat, že v roce 2011 bylo 105 organizací připraveno na příjem obětí obchodování s lidmi. Primárně se na tuto cílovou skupinu specializují převážně nevládní neziskové organizace, jakou je např. La Strada.

3.4. Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi

Odbor prevence kriminality MV (dále jen „OPK MV“) realizoval i nadále v souladu s usnesením vlády České republiky ze dne 23. ledna 2008 č. 67 k Národní strategii boje proti obchodování s lidmi (pro období let 2008-2011) v roce 2011 v rámci rozvoje systému prevence kriminality na republikové úrovni specifický projekt **Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi (dále jen „Program“)**. Ten je pokračováním pilotního projektu Úřadu pro drogy a kriminalitu OSN „Model podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování“ realizovaného v ČR od roku 2003. Zřízení Programu vycházelo mj. také ze Zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „cizinecký zákon“), který výslovně hovoří o zajištění ochrany cizincům – obětem obchodování s lidmi, jejichž spolupráce s orgány činnými v trestním řízení je významná pro předejití, odhalení, prověřování anebo vyšetřování zločinu nebo jiného úmyslného trestného činu, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva.

Novým relevantním dokumentem ve vztahu k péči o oběti obchodu s lidmi je Směrnice 2011/36/EU k boji proti obchodování s lidmi, která stanovila v článku 12, že členské státy přijmou opatření nezbytná k zajištění toho, aby byla dané osobě poskytnuta

pomoc a podpora, jakmile příslušné orgány získají důvodné podezření, že se uvedená osoba mohla stát obětí trestného činu obchodování s lidmi.

Program je určen pro definovanou skupinu obětí trestného činu obchodování s lidmi, tzn. pro cizince vykořisťované na území ČR a pro občany ČR vykořisťované v zahraničí nebo na území ČR. Metodický návod prvního náměstka ministra vnitra⁹ obecně specifikuje a nastavuje mechanismy podpory a ochrany při činnosti součinnostních subjektů tak, aby oběť měla k případným právům či povinnostem vyplývajících pro ni ze závazných právních předpisů zajištěn maximálně bezproblémový přístup.

Program nabízí **pomoc** osobám, které se staly oběťmi obchodování s lidmi, zároveň motivuje tyto osoby ke spolupráci s orgány činnými v trestním řízení, aby přispěly k potrestání pachatelů trestného činu obchodování s lidmi. Na vytvořeném systému participují příslušné orgány činné v trestním řízení, nevládní organizace, IOM Praha, SUZ, OAMP MV a v neposlední řadě OPK MV, který je současně koordinátorem činností v rámci fungování Programu. Pomoc pravděpodobným obětem obchodu s lidmi je v rámci Programu rozdělena do dvou fází. V první fázi Programu se jednalo o služby zaměřené na detekci pravděpodobných obětí, které by mohly být způsobilé pro zařazení do Programu.

Druhá fáze Programu pak byla orientována na přímou pomoc obětem obchodování s lidmi, které se dobrovolně rozhodly vstoupit do Programu. Těmto obětem bylo prostřednictvím nevládních organizací, se kterými MV podepsalo dohody o spolupráci¹⁰, poskytováno chráněné ubytování, strava, sociální služby, dále mohly využít psychologického a právního poradenství a tlumočnických služeb. Dalšími službami byla zdravotní péče a v případě potřeby byly hrazeny i výdaje spojené s péčí o nezaopatřené děti. Cílem druhé fáze bylo dosažení bezproblémového průběhu trestního řízení, zajištění podpory svědků s cílem zapojit oběti do běžného života.

Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Celkem
Země původu										
Česká republika		2	3	4	5	4	3	3	2	26
Slovenská republika		3		1	1	1	1			7
Moldávie	3								1	4
Ukrajina		1	6	3	3	7	8		1	29
Bulharsko		2	4		1				1	8
Vietnam	1		3	3	2			1	1	11
Rumunsko				3		6				9
Makedonie					2					2
Rusko	1	1			3	1				6
Kyrgyzstán		1			1	1				3
Lotyšsko		1	1							2
Uzbekistán						1				1
Brazílie						3				3
Thajsko							1			1
Honduras								2		2
Nigérie								1	2	3
Srí Lanka									1	1
Celkem	5	11	17	14	18	24	13	7	10	119

⁹ Metodický návod prvního náměstka ministra vnitra č. 1 ze dne 7. června 2010 k fungování Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi a jeho institucionálnímu zabezpečení.

¹⁰ MV-73845/OP-2009 Dohoda o spolupráci při podpoře a ochraně obětí obchodování s lidmi

V roce 2011 bylo nově zařazeno celkem 10 pravděpodobných obětí obchodování s lidmi, u 7 obětí se jednalo o sexuální vykořisťování a u 3 obětí šlo o nucenou práci a jiné formy vykořisťování. U jedné z obětí nebude z bezpečnostních důvodů zveřejňována země původu.

Celkem bylo od roku 2003 zařazeno do Programu 119 obětí obchodování s lidmi. Ke konci roku 2011 zůstalo v programu celkem 17 pravděpodobných obětí obchodování s lidmi, kterým jsou i nadále poskytovány služby v rámci Programu a které spolupracují s orgány činnými v trestním řízení.

Informace k údajům týkajících se věku obětí zařazených do Programu v roce 2011

Pohlaví \ Věk	Věk					2011
	18-23	24-30	31-40	41-50	51+	
Muži				1	1	2
Ženy	3	5				8
CELKEM						10

V roce 2011 byly realizovány **2 dobrovolné návraty prostřednictvím IOM Praha**. Celkem bylo od roku 2003 realizováno 50 dobrovolných návratů, z toho 14 do České republiky.

V roce 2011 nadále pokračovala realizace projektového záměru databáze tzv. „Informační systém Obchodovaná osoba“. V tomto roce probíhá zkušební provoz databáze a od roku 2012 bude spuštěn i ostrý provoz. Cílem informačního systému je utřídněně shromažďovat údaje k obětem obchodování s lidmi zařazených do Programu nebo k těm, kterým byl umožněn dobrovolný návrat do země původu, a to na základě souhlasu obětí.

Na prevenci v oblasti obchodování s lidmi s lidmi se v roce 2011 podílely i jiné nevládní organizace, s nimiž Ministerstvo vnitra neuzavřelo dohodu o spolupráci, ale byly také podpořeny v rámci dotačního titulu „Prevence v oblasti obchodování s lidmi a pomoc obětem obchodování s lidmi“ pro rok 2011. Byly to Organizace pro pomoc uprchlíkům o.s. a Diakonie Českobratrské církve evangelické. Jejich seznam se zveřejňuje na internetových stránkách [Ministerstva vnitra](#).

3.5. Podpora ze strany pomáhajících organizací

3.5.1. La Strada Česká republika, o.p.s.

3.5.1.1. Základní informace o organizaci

La Strada Česká republika, o. p. s. působila v ČR od roku 1995 jako projekt organizace proFem, od roku 1998 je registrována jako samostatný právní subjekt. Je zakládající organizací La Strada International s členskými organizacemi v dalších sedmi evropských zemích (Bělorusko, Bulharsko, Makedonie, Moldávie, Nizozemí, Polsko, Ukrajina) a s mezinárodním sekretariátem v Nizozemsku. La Strada je také členskou organizací mezinárodního sdružení Global Alliance Against Trafficking in Women se sekretariátem v Bangkoku (GAATW) a Platform for Cooperation on Undocumented Migrants (PICUM). V České republice je La Strada součástí sdružení právnických osob, tzv. Fóra pro integraci (FORINT) a Sdružení azylových domů (SAD).

Cílem organizace je přispívat k odstranění obchodování s lidmi a vykořisťování a poskytovat podporu a ochranu vykořisťovaným, obchodovaným a vykořisťování a obchodováním ohroženým osobám. O dosažení tohoto cíle usiluje prací ve třech oblastech,

jejichž vzájemné propojení umožňuje zohledňovat potřeby a problémy cílové skupiny ve všech činnostech.

La Strada poskytuje cílové skupině sociální služby, věnuje se prevenci a vzdělávání a advocacy aktivitami usiluje o systémové či legislativní změny s cílem předcházet obchodování s lidmi a vykořisťování a chránit práva a zájmy cílové skupiny. Hlavními principy, kterými se organizace řídí, jsou rovnost a nediskriminace, lidsko-právní přístup k problematice a tzv. empowerment - tedy důraz na eliminaci zranitelnosti a závislosti a na posilování vlastních zdrojů a kompetencí cílové skupiny.

Od nabytí účinnosti zákona o sociálních službách dne 1. ledna 2007 jsou **sociální služby** organizace La Strada určené pro obchodované osoby¹¹ hrazeny z finančních prostředků MPSV. La Strada se v průběhu roku 2007 zaregistrovala jako poskytovatel sociálních služeb a od roku 2007 poskytuje 3 sociální služby pro obchodované a vykořisťované osoby:

- Odborné sociální poradenství - § 37 zákona o sociálních službách¹²,
- Krizová pomoc - § 60 zákona o sociálních službách,
- Azylové domy - § 57 zákona o sociálních službách.

Od roku 2007 také probíhá systematická harmonizace a reflexe poskytovaných sociálních služeb se Standardy kvality sociálních služeb/SQSS/ zahrnující průběžné revize metodik a jejich další zavádění do praxe.

V oblasti prevence, šíření informačních materiálů a mapování trendů organizace rozvíjí specifickou metodu **práce v terénu**. Tato aktivita je již několikátým rokem finančně podporována MV.

Důležitou součástí činnosti organizace je provoz **INFO a SOS linky**. Lze říci, že linka plní mimo jiné funkci „vstupní brány“ pro potencionálně obchodované a vykořisťované osoby a poskytuje informace jak předcházet rizikům obchodování a vykořisťování při cestě do zahraničí. V posledních dvou letech se též systematicky rozšiřuje segment poradenství souvisejícího se situacemi, které dopadají na lidi v souvislosti s pracovním vykořisťováním.

3.5.1.2. Poskytované služby

V praxi lze osoby, které využily služby organizace La Strada, rozdělit na dvě skupiny – obchodované a vykořisťované osoby, které v průběhu spolupráce využijí i několika, dle zákona o sociálních službách, registrovaných služeb a s organizací řeší komplexně svoji situaci vč. čerpání pobytových služeb (dále „*komplex sociálních služeb*“). Dále se jedná o ty osoby, které využijí pouze službu odborného sociálního poradenství ať již z důvodu, že nemají o další služby zájem a zorientují se ve své situaci na základě jedné či několika anonymních osobních konzultací, potřebují sociální či právní poradenství v důsledku vykořisťování či jim pobytová služba nemůže být poskytnuta (dále „*kontaktní poradenství*“).

V roce 2011 poskytovala organizace La Strada ambulantní či pobytové sociální služby celkem 88 klientům a klientkám. V roce 2011 *komplex sociálních služeb* využívalo celkem 38 osob (16 žen, 22 mužů). Spolupráci s organizací zahájilo ve sledovaném roce celkem 19 z nich (10 žen, 9 mužů). Další 2 osoby (1 žena, 1 muž) vstoupily ve sledovaném roce opakovaně do pobytových služeb organizace. V porovnání s rokem 2010 se jedná o **nárůst klientely** (v roce 2010 celkem 29 osob). Organizace v roce 2011 poskytovala

¹¹ La Strada ČR v souladu s trendy na mezinárodní úrovni preferuje pro označení cílové skupiny termín „obchodované osoby“ Užívání termínu „obět“ se vyhýbá vzhledem k tomu, že může implikovat pasivitu či bezmoc.

¹² Poskytované také osobám, které prožily nebo se nacházejí v situaci blízké obchodování či vykořisťování, osobám, které jsou v blízkém vztahu k lidem, kteří byli nebo jsou obchodováni či vykořisťováni, osobám, které hledají práci či cestují do zahraničí a dalším lidem, kteří mají zájem o informace, jak rizikům obchodování s lidmi a vykořisťování předcházet.

kontaktní poradenství 50 osobám převážně vykořisťovaným v práci či v situaci blízké obchodování a vykořisťování.

- **Komplex sociálních služeb**

Z celkového počtu **38 osob** se jednalo v 13 případech (8 žen a 5 mužů) o osoby s českým občanstvím. **Oproti roku 2010 se jedná o více než šedesátiprocentní nárůst klientely s českým státním občanstvím** (v roce 2010 8 osob). Mezi dalšími národnostmi lze v roce 2011 nalézt osoby ze Slovenska, Bulharska, Ukrajiny, Rumunska, Moldávie a Srí Lanky, oproti loňskému roku se národnostní struktura osob zásadně nezměnila. Celkem se jedná o 25 osob cizí státní příslušnosti (8 žen, 17 mužů).

Z celkového počtu klientů, kteří využívali komplexu služeb, se v **16** případech jednalo o **ženy**, z toho v 13 případech šlo o nucenou prostituci (či obchodování s lidmi za účelem prostituce), v jednom případě se jednalo o obchodování s lidmi za účelem prostituce a jiných forem vykořisťování a v jednom případě se jednalo obchodování s lidmi za účelem jiných forem vykořisťování. V roce 2011 bylo nově přijato do komplexních služeb 10 žen.

Skupina žen, které byly nuceny k prostituci, je ve svých charakteristikách různorodá. Ve většině případů se jednalo o nucenou prostituci na území České republiky, ve 2 případech se jednalo o vykořisťování ve Velké Británii. Většina z žen uváděla jako způsob nábory tzv. neformální způsob ze strany přítele, známého. Některé z žen u známého/znamé také bydlely. Některé z žen přicházejí také s finančními problémy (půjčky), které byly uzavřeny jak dobrovolně, tak pod nátlakem. V jednom případě se jednalo o ženu nucenou k prostituci, a zároveň nucenou k domácím pracím.

Mezi způsoby nátlaku se objevovalo např. zadržování dokladů, zabraňování svobodného pohybu, kontrola pohybu, nedostatek jídla a pití, vyhrožování fyzickým násilím, vyhrožování ublížením rodinným příslušníkům. U 4 klientek bylo uvedeno fyzické násilí – např. bití, ve 3 případech znásilnění.

V případě **mužů** se jednalo vždy o vykořisťující práci (a/nebo obchodování s lidmi za účelem nucené práce a jiných forem vykořisťování). V roce 2011 bylo nově přijato do komplexních služeb 9 mužů. Sektory, ve kterých docházelo u mužů k vykořisťování, jsou v tomto roce stavebnictví a také průmyslové odvětví - práce v továrnách (elektronika, kabely).

V roce 2011 **komplex sociálních služeb** čerpaly osoby, které využívaly především azylové ubytování organizace, zprostředkování lékařské péče (vč. psychiatrické, psychoterapeutické), asistenci při kontaktu s úřady a dalšími institucemi, finanční pomoc, právní zastupování a poradenství, volnočasové aktivity a další služby, které La Strada nabízí.

V roce 2011 čerpalo **sociální služby** organizace La Strada 9 osob zařazených zároveň do **Programu**, z toho 2 osoby byly zařazeny nově v tomto roce. Tyto osoby čerpaly komplex služeb. V jednom případě se jednalo o obchodování s lidmi za účelem prostituce, v jednom případě o obchodování s lidmi za účelem jiných forem vykořisťování. O vstup do Programu požádaly nově celkem 2 osoby (dvě ženy). Jedna osoba využila možnosti vrátit se do země původu – návrat zprostředkoval zastupitelský úřad. Druhá z žen dále setrvala na území ČR.

V uvedeném roce spolupracovalo s PČR celkem 6 z deseti žen (v rámci ČR se jednalo o 4 ženy, o spolupráci s policií v zahraničí měly zájem 2 ženy). S PČR spolupracovalo také pět z devíti klientů, kteří byli obchodováni či vykořisťováni mimo oblast sexbyznysu. Čtyři osoby neměly zájem o spolupráci – jako důvod uvedly strach.

- **Kontaktní poradenství, práce v terénu a hovory na INFO a SOS lince**

V roce 2010 se služby kontaktního poradenství, INFO a SOS linky a práce v terénu sdružily do jednoho oddělení, které na základě své převažující činnosti bylo pojmenováno „Nízkoprah“¹³. Tato skupina služeb směřuje především k lidem, kteří byli pracovníě vykořisťováni mimo oblast „sexbyznysu“ – není však nezbytně nutné, aby se jednalo o osoby, které je možné zařadit do kategorie „obchodované“. Koncept Nízkoprahu je rámován třemi společnými jmenovateli – práce, vykořisťování, potřeby a soustředí se zejména na pracovníprávní stránku vykořisťování¹⁴.

- **Práce v terénu**

Organizace La Strada se již tradičně věnovala práci v terénu. Celkový počet dnů práce v terénu byl 57. Na základě plánu a cílů na rok 2011 byla práce v terénu soustředěna na působení práce v terénu zejména v takzvaném ženském prostředí. Kontaktováno bylo za rok 2011 v terénu 955 osob z cílové skupiny, z toho bylo 457 žen (tj. 47,85%).

Od začátku roku byla zkušebně zavedena nová sledovaná veličina popisující práci v terénu - **jednotka monitoringu**¹⁵. Ta odpovídá časovému úseku v délce 30 minut, kdy pracovníci v terénu nekonají intervenci ve prospěch klientely, ale monitorují lokalitu, aby získali průběžné nebo vstupní informace potřebné pro svou další práci. Za rok 2011 bylo při práci v terénu realizováno 175 jednotek monitoringu.

Další novinkou v minulém roce byl tzv. „**ad hoc terén**“ (realizován čtyřikrát), jehož cílem je pružně reagovat na mimořádné situace a podněty, které mají potenciál OSL, kde jde o velké skupiny vykořisťovaných osob, nebo které mají strategický potenciál s ohledem na cíle lobby a advocacy. Také se uskutečnilo 9 specifických výjezdů zaměřených na vyhledávání a kontaktování osob pracujících pro firmy figurující v takzvané kauze „stromkaři“.

V roce 2011 bylo vytištěno celkem 15 000 kusů **prevenčních a informačních materiálů** organizace. Při práci v terénu bylo za rok 2011 distribuováno 5 586 kusů prevenčních a informačních materiálů organizace La Strada a zhruba 200 kusů materiálů jiných organizací a institucí.

Při práci v terénu byla s klienty na místě řešena různá **témata**, týkající se především pracovníprávní problematiky a cizineckého zákona. Nejčastějším požadavkem osob kontaktovaných v terénu bylo najít si **lépe finančně ohodnocenou práci**. V těchto případech byly doporučeny odpovídající organizace a instituce a veřejně dostupné zdroje informací.

Nejčastějším tématem konzultací s klienty a klientkami byla **nevypacená odměna** za práci. Toto téma se ve většině případů týkalo osob ukrajinské státní

¹³ Souvisí s konceptem *prahovosti* resp. *nízkoprahovosti* v sociálních službách. Nízkoprahové zařízení realizuje „službu tak, aby byla umožněna maximální dostupnost, tedy ve snaze odstranit časové, prostorové, psychologické a finanční bariéry, které by bránily cílové skupině vyhledat prostory zařízení či využít nabídky poskytovaných služeb“ (Česká asociace streetwork, o.s., 2008 str. 5). U Nízkoprahu LS se jedná zejména o možnost čerpat službu anonymně, v odpoledních a podvečerních hodinách, bezplatně, pokud možno v jazyce kterému rozumí a bez nutnosti příslušnosti ke skupině obchodovaných osob.

¹⁴ Informace o povaze fenoménu obchodování s lidmi a pracovního vykořisťování získává především:

- prostřednictvím zkušenosti z poskytování tzv. kontaktního poradenství,
- prostřednictvím analýzy hovorů INFO a SOS linky,
- na základě informací získávaných prací v terénu.

¹⁵ Definice termínu dle: KRAUS, J. a kol. Nový akademický slovník cizích slov. Praha: Academia, 2006, heslo: monitoring „*Několikastupňový víceúčelový systém, činnost, kt. na základě systematického pozorování, měření a analýz současného stavu objektu předpovídá jeho budoucí vývoj.*“

příslušnosti pracujících na základě živnostenského oprávnění, a to zejména mužů. Průměrná doba, za niž jim nebyla odměna vyplacena, byla 2 měsíce. V těchto případech byla klientům vysvětlena služba nízkoprahové poradny, doporučeno, jaké informace by si měli předem zjistit a předán leták s kontaktem na linku La Strady, kde se mohou do poradny objednat. Druhá nejčastější diskutovaná problematika se týkala jak osob ze třetích zemí, tak osob ze zemí EU (těch bylo o něco více) – zda a **jak si lze najít práci bez agentury**. Třetí problematický okruh byl **nedostatek informací ohledně výkonu práce**, který se týkal především občanů a občanek EU (Rumunsko, Bulharsko). Ti se často nacházeli v situaci, kdy například podepsali pracovní smlouvu v češtině, které nerozuměli, a nebyla jim přeložena. Klientela v řadě případů nevěděla, jakou má dostat odměnu za práci, protože neexistovala smlouva ani mzdový výměr, popřípadě podepsali zaměstnavateli nějaký dokument, který jim byl následně odebrán. Několik z nich se také domnívalo, že za ně agentura neodvádí povinné platby na pojistném a zajímali se, jak to lze ověřit. Osob ze zemí EU se týkal také čtvrtý nejčastěji konzultovaný problém, a to otázka **bezdomovectví a nedostatku financí v důsledku nevyplacení odměny** za práci.

o INFO a SOS LINKA

INFO a SOS linka¹⁶ je další z klíčových složek činností organizace – slouží jednak jako vstupní brána do pobytových či poradenských služeb; v posledních letech se však prohlubuje poradensko-intervenční charakter linky. *Linka je provozována s důrazem na potřeby migrantů a migrantek*. Služba je poskytována osobám české i cizí státní příslušnosti bez ohledu na jejich pobytový status. Služba může být poskytována anonymně. *Cílovou skupinu této služby tvoří:*

- obchodované a vykořisťované osoby, tedy lidé, kteří byli podvedeni a/nebo nuceni vykonávat práci či poskytovat služby vč. prostituce a z jejichž práce jiní kořistili,
- osoby, které prožily či se nacházejí v situaci blízké obchodování či vykořisťování,
- osoby, které jsou v blízkém vztahu k lidem, kteří byli nebo jsou obchodováni či vykořisťováni,
- osoby, které hledají práci či cestují do zahraničí a dalším lidem, kteří mají zájem o informace, jak rizikům obchodování s lidmi a vykořisťování předcházet.

V roce 2011 bylo realizováno 929 úkonů ve prospěch 465 osob, které kontaktovaly La Stradu touto cestou. **V roce 2011 se celkový provoz na lince zvýšil o 50% oproti roku 2010. (ze 317 na 465)**. Mezi volajícími převažovaly osoby ze zemí mimo EU (176 osob) na druhém místě hovory od českých občanů (138), také se oproti loňskému roku navýšil počet osob ze zemí EU (129 osob). Dle pohlaví se na Linku obrátilo 237 žen a 228 mužů. Devět klientů/klientek, kteří započali svůj kontakt s organizací La Strada skrze linku, později začalo čerpat komplexní služby La Strada a 28 osob přešlo do Kontaktního sociálního poradenství.

Fenomén, který je nutno zdůraznit, jsou **skupiny lidí**, které se na Linku obracejí. Jedná se většinou o cizince, kteří pocházejí ze stejného regionu, často příbuzní, kteří pracují na sezónních pracích (solární panely, chřestová pole, sázení stromu)

¹⁶ Organizaci je možné kontaktovat i e-mailem: pomoc@strada.cz, nebo na tel.č. (+420) 222 71 71 71, 800 07 77 77 (bezplatné volání). V polovině roku 2011 se na lince ustálila následující provozní doba:
PO: 10.00 – 16.00 (v českém a ruském jazyce)
ÚT: 10.00 – 16.00 (v českém a anglickém jazyce)
ČT: 10.00 – 16.00 (v českém jazyce)
ST: 12.00 – 20.00 (v českém, ruském a rumunském jazyce)
Mimo provozní dobu linky je k dispozici záznamník.

a po ukončení sezony nedostali zaplacenou nebo dostali tak malou částku, že jim nestačí ani na zpáteční cestu. V roce 2011 La Strada konzultovala přibližně asi 30x případy skupin od 3-4 do 30 osob.

Bezplatná Linka La Strada

Funguje každou středu na čísle 8000 77777. V roce 2011 tuto možnost využila téměř polovina volajících. Bezplatná Linka byla koncipována především pro cizince. (tento rok La Strada kromě jazyků, které jsou v nabídce, často využívala služeb tlumočnice do bulharského jazyka).

Sociální kontaktní poradenství

Od ledna 2011 došlo k rozšíření počtu hodin v nízkoprahové poradně pro vykořisťované osoby¹⁷, která je mimo prostory organizace. Poradnu využívají sociální pracovník a pracovnice k poskytování kontaktního sociálního poradenství, rovněž je zde po dohodě k dispozici právník/právníčka – specialisté.

Službu tzv. kontaktního poradenství využilo celkem **50 osob**, z nichž nejvíce lidí získalo kontakt přes INFO a SOS linku organizace, druhým nejčastějším zdrojem byly kontakty přímo v terénu. Dalšími zdroji doporučení byly ambasády zemí původu, jiné pomáhající organizace či doporučení známých.

Převahu klientely tvořily osoby ze zemí EU – zejména Bulharsko (16), ale i České (6) a Slovenské (6) republiky. Ze států mimo EU se opakovala mezi klientelou Ukrajina (7). Mezi klientelou převažovali muži (27 osob, oproti ženám - 23 osob). Ve všech konzultovaných případech se téměř výhradně se jedná o případy vykořisťování mimo oblast sexbyznysu, konkrétně o případy nevyplacení mzdy. V těchto případech byl právníkem/právníčkou zpracován upomínkový dopis a ve většině případu i předběžná žaloba k soudu.

Nejčastěji klienti a klientky, kteří využili kontaktní poradenství, pracovali v zaměstnaneckém poměru či v pracích konaných mimo pracovní poměr (DPČ a DPP), následovala skupina, která vykonávala práci „načerno“ a osoby, které vlastnily živnostenský list.

Prakticky u všech osob se vyskytl tzv. zprostředkovatel práce (klient v rámci klientského systému nebo zprostředkovatelská agentura), kdy tyto osoby pracovaly ve vykořisťujících podmínkách, většině z nich však nebyly odebrány doklady (EU občané), tyto osoby dostávaly za svou práci zaplacenou (většinou však pouze formou záloh) a mohly se svobodně pohybovat. S ohledem na nejasný výklad definice obchodování s lidmi, konzultace vybraných případů s právníky a především vlastní objednávky klientů, bylo poskytováno především pracovní právní poradenství.

3.5.1.3. Další aktivity organizace

Kromě aktivit v oblasti poskytování sociálních služeb obchodovaným osobám a osobám vykořisťovaným na pracovním trhu, prevenční, vzdělávací a advokační činnosti podpořenými zejména dotacemi MPSV a MV, realizuje organizace La Strada další projektové či mimoprojektové aktivity. Zmíníme z nich alespoň některé.

Organizace La Strada je od roku 2008 součástí iniciativy evropských neziskových organizací a mezinárodních organizací, věnující pozornost právu na odškodnění obchodovaných osob. Z iniciativy vznikla Evropská koalice *COMP-ACT EUROPE* (European Action Pact for Compensation for Trafficked Persons). *COMP-ACT EUROPE* sdružuje

¹⁷ Tato poradna funguje v prostorách Diakonie ČCE.

nevládní organizace poskytující služby obchodovaným osobám, právníky a právničky, odbory a odborové svazy, migrantské organizace a akademiky a akademičky. V roce 2011 pokračoval druhým rokem tříletý projekt, zajišťující zázemí a činnost Evropské koalici COMP-ACT.

V roce 2010 La Strada zahájila tříletý projekt podpořený nadací Open Society Institute Budapešť „*Paving the Pathway to Justice*“, který navazuje a prohlubuje projekty podpořené Evropskou komisí „*Comp-Act Europe*“ a „*Discovering trafficking*“ (viz kapitola Prevence). Díky této podpoře rozvíjí La Strada koncept tzv. strategického zastupování v oblasti obchodování s lidmi za účelem nucené práce a jiných forem vykořisťování a v oblasti nároku na náhradu škody.

Díky podpoře Ministerstva zahraničních věcí - Programu transformační spolupráce (TRANS), realizovala v roce 2011 organizace La Strada několik vzdělávacích aktivit v Bosně a Hercegovině. Semináře určené organizacím občanské společnosti byly zaměřeny na rozvoj lidsko-právního přístupu v boji proti obchodování s lidmi se zvláštním zřetelem k předávání znalostí a dovedností v oblasti „capacity building“.

V roce 2011 zahájila La Strada ČR tříletý projekt podpořený UN Trust Fund for Victims of Trafficking, který je zaměřen na podporu strategického zastupování a práci s většími skupinami poškozených.

3.5.2. Arcidiecézní charita Praha, Projekt Magdala

3.5.2.1. Základní informace o projektu Magdala

Projekt Magdala působí v rámci organizace Arcidiecézní charita Praha již od roku 1998 a zabývá se veškerými činnostmi spojenými s tématy obchodování s lidmi a domácí násilí. Projekt Magdala je v první řadě zaměřen na podporu a odbornou pomoc osobám ohroženým obchodem s lidmi a domácím násilím. Pomoc je všestranná, východisko je holistické a lidskoprávní. V poslední době se projekt Magdala zaměřuje na problematiku odškodnění klientů a klientek a právní podporu těmto skupinám osob.

Projekt Magdala je síťovým projektem, který propojuje poradny, azylové domy a linky pomoci v rámci organizace Charita ČR, které se zabývají výše podporou a pomocí výše uvedené skupině osob. Projekt Magdala je také aktivně zapojen do realizace Programu, zástupkyně projektu Magdala je též stálým členem MKS.

Projekt Magdala čerpá prostředky na svůj provoz ze státních dotací poskytovaných MV a MPSV. V roce 2011 byl projekt Magdala opětovně podpořen Evropským uprchlickým fondem. V rámci této podpory mohl projekt nadále poskytovat služby ohroženým osobám a jejich dětem z řad žadatelů o mezinárodní ochranu v oblasti bezpečného ubytování a aktivit posilujících kompetence klientely k začleňování do české společnosti, především výuku českého jazyka, přípravu a podporu pro uplatnění na trhu práce a podporu dětí při předškolní a školní výchově.

3.5.2.2. Poskytované služby

Do Projektu Magdala v rámci práce s osobami ohroženými obchodem s lidmi nebo jeho oběťmi patří následující činnosti:

- **Krizová pomoc**

Součástí projektu Magdala je také nabídka krizové pomoci, která zahrnuje bezpečné asistované ubytování, zajištění základních potřeb, pomoc zorientovat se v nastalé situaci a v právech a možnostech klienta/klientky. Krizová pomoc byla poskytnuta 46 osobám.

- **Poradenství a pobytové programy**

Projekt Magdala poskytuje odborné sociální poradenství osobám ohroženým obchodem s lidmi a následné pobytové a resocializační programy, které zahrnují bezpečné asistované ubytování, sociální, psychologické a právní poradenství, finanční a materiální pomoc, podporu při hledání nové životní cesty a začlenění se do společnosti. V roce 2011 těchto programů využilo 48 dospělých osob a 11 jejich dětí. V rámci projektu Magdala je též poskytováno odborné sociální a právní poradenství v poradnách poskytujících služby ohroženým skupinám osob – poradny pro ženy a dívky, poradny pro cizince, migranty a žadatele o mezinárodní ochranu. Tyto poradny v roce 2011 zaznamenaly přibližně na 1500 kontaktů. Koordinátorka projektu odhaduje, že počet osob, které tyto poradny navštívily, se pohybuje zhruba kolem 300.

V rámci projektu Magdala byla v roce 2011 poskytována péče celkem 16 (12 žen a 4 muži) osobám a jejich 2 dětem zařazeným do **Programu**. V roce 2011 byla tato péče poskytnuta nově celkem 6 osobám.

Ze skupiny osob zařazených do programu MV bylo celkem 5 osob české národnosti, 3 osoby z Nigérie, 1 osoba z Moldávie, 1 osoba z Vietnamu a 6 osob z Ukrajiny. Šesti osob se týkalo podezření na pracovní vykořisťování, ostatní osoby byly pravděpodobnými oběťmi obchodu s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování. Byla také poskytnuta jednorázová krizová pomoc a poradenství 23 osobám, pravděpodobně vykořisťovaným v práci, které ale neprojevily zájem o vstup do Programu MV a po své ose se navrátily do svých zemí původu. Jednalo se o občany Rumunska a Bulharska a o 2 osoby ze Slovenska. 17 z nich byla kromě poradenství poskytnuta i materiální pomoc ve formě potravin a hygienických potřeb.

- **Linky pomoci**

- **Linka pomoci Magdala (+420 737 234 078)**

Tato linka má 24 hodinový provoz a slouží osobám zajímajícím se o práci v zahraničí, podává informace o rizicích spojených s vycestováním za prací a jak se nejlépe chránit před zneužitím, zároveň slouží i jako krizová linka pomoci pro osoby ohrožené domácím násilím a obchodem s lidmi nebo pro osoby, které se staly jeho obětí. Dále lidem, kteří se s takovou osobou setkali a zajímají se o možnosti, jak jí pomoci. Linka pomoci Magdala v roce 2011 evidovala 605 kontaktů.

- Linka **Řekni to za ní** nebyla pro nedostatek finančních prostředků v roce 2011 aktivní.

- **Práce v terénu**

Další činností v rámci projektu Magdala je práce v terénu (streetwork). Tato práce se zaměřuje hlavně na vyhledávání a kontaktování osob ohrožených obchodem s lidmi v oblasti sexuálního vykořisťování. Pracovníci streetworku zapojení do projektu Magdala se zaměřují na předávání informací o zdravotních rizicích, možnostech lékařské pomoci, ale také především na informace o možnosti odejít z ohrožujícího prostředí a na řešení nepříznivé sociální situace. V průběhu roku 2011 bylo v rámci terénní práce uskutečněno 2768 kontaktů. V rámci streetworku bylo provedeno 643 testů na zjišťování pohlavně přenosných chorob.

3.5.2.3. Další aktivity Projektů Magdala

Projekt Magdala se též zaměřuje na síťování (networking) na národní i mezinárodní úrovni, přeshraniční pomoc klientkám a klientům, výměnu zkušeností, vytváření společných strategií vlivu na společnost a právní zastupování klientů a klientek. V rámci těchto činností je projekt Magdala zapojen do mezinárodních projektů a mezinárodních sítí Christian Action Against Trafficking (CAT), Christian Organizations Against Trafficking Network (COATNET). Pracovníci projektu

Magdala se účastnila mezinárodních projektů AGIS a projektu Going Beyond organizovaný CCME (Church Commission for Migrants in Europe) zaměřených na sběr dat a mapování nejlepších postupů a zkušeností v oblasti obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování a boji proti tomuto fenoménu. V rámci tohoto projektu byla v českém jazyce vydána brožura „Boj proti obchodování s lidmi za účelem nucené práce v Evropě“. Další neméně významnou oblastí činnosti projektu Magdala jsou preventivní aktivity, rozšiřování povědomí o problematice obchodování s lidmi. V rámci preventivních aktivit pořádal projekt Magdala v roce 2011 několik besed a přednášek pro studenty, laickou i odbornou veřejnost.

Pracovníci projektu se účastnili nebo sami vystoupili na několika konferencích a odborných setkáních věnovaných obchodu s lidmi. V rámci těchto aktivit bylo osloveno zhruba 2000 osob.

3.5.3. Diakonie Českobratrské církve evangelické

3.5.3.1. Základní informace o organizaci

Diakonie Českobratrské církve evangelické (dále jen „Diakonie „ČCE“) je druhou největší neziskovou organizací poskytující sociální služby v České republice. Diakonie ČCE je zakládajícím členem EAPN ČR (European Anti-Poverty Network), členem Eurodiaconia (evropská federace organizací, institucí a církví) a dalších organizací sdružujících nestátní neziskové organizace v České republice. Od roku 2008 se Diakonie ČCE zapojila díky svému centrálnímu projektu do činností souvisejících s nabídkou služeb osobám obchodovaným a vykořisťovaným a od srpna 2010 je stálým členem MKS. Program „Ne násilí“, který je zaměřen právě na pomoc obětem obchodu s lidmi a vykořisťování na trhu práce, vznikl v roce 2009 a byl po dva roky realizován ústředím Diakonie ČCE. Od dubna 2011 se z praktických i bezpečnostních důvodů tato činnost převedla pod správu Diakonie ČCE – Střediska celostátních programů a služeb (dále jen „Diakonie ČCE SCPS“).

3.5.3.2. Poskytované služby

Součástí programu „Ne Násilí“ je terénní práce pro vyhledání a identifikaci obchodovaných osob, poskytnutí azylového bydlení pro muže, pomoc obětem v krátkodobé krizové situaci, ale i podpora při řešení jejich přetrvávající nepříznivé sociální situace. V rámci těchto služeb je klientům spadajícím do programu „Ne násilí“ na základě vyhodnocení konkrétního případu zajišťováno ubytování, strava a zdravotní pomoc, asistence při uplatňování jejich práv, zajišťování dokladů, asistence při trestním řízení, zprostředkování právní pomoci, poradenství při hledání práce, dále sociálně terapeutická činnost, jejíž poskytování vede k rozvoji nebo udržení osobních sociálních schopností a dovedností, také poskytování informací o rizicích spojených se současným způsobem života a snižování těchto rizik. Do programu patří i koordinace pomoci a spolupráce s ostatními neziskovými a jinými organizacemi. Služby jsou určeny bez rozdílu občanům ČR i cizincům.

- **Práce v terénu**

Diakonie ČCE se v roce 2011 zabývala prací v terénu zejména v regionech, kde dochází ke kumulaci osob, které jsou ohrožené pracovním vykořisťováním. V těchto

lokality byly vykonány preventivní aktivity, monitoring terénu a analýza výsledků, aby organizace mohla zkvalitňovat poskytované sociální služby. Činnost práce v terénu byla hrazena z finančních prostředků MV a prostředků zahraničních dárců KHK.

Organizace se přiklání ke dvěma způsobům práce v terénu: práce v terénu jako sociální služba¹⁸ a práce v terénu jako prevence kriminality. Každý ze způsobů práce má svá specifika, zákonitosti, pravidla, která je nutná dodržovat; v některých momentech se způsoby práce překrývají, v některých se rozcházejí. Závěry čerpá Diakonie ČCE jak ze zkušeností vlastní organizace, tak střediska Diakonie ČCE SCPS, tak Diakonie ČCE Plzeň, kde je terénní práce registrovaná jako soc. služba již 1,5 roku. Ale také ze zprostředkovaných zkušeností spolupracující organizace La Strada ČR, která je první organizací, jež začala vykonávat práci v terénu pro osoby obchodované a vykořisťované. Obě organizace intenzivně spolupracují (používání jedné INFO/SOS Linky, společné výjezdy do terénu při krizových situacích, předávání klientů, lobby aktivity).

Práci v terénu i terénní práci vnímá Diakonie ČCE jako velmi vhodnou formu jak podpory, tak i způsobu prevence kriminality, neboť umožňuje dostat se přímo k lidem, kterým má být jak pomoc, tak prevence cílena. Diakonie ČCE má velmi pozitivní zpětnou vazbu od uživatelů.

- o **terénní práce jako sociální služba**

Terénní sociální práce v sociálně vyloučených lokalitách (sociální služba terénní programy podle §69 zákona č. 108/2006 Sb.) je poskytována na základě druhových standardů tvořených na základě požadavků MPSV, v souladu s právními normami ČR a EU. Terénní sociální práce je poskytována v přirozeném prostředí klienta na základě jeho individuálních potřeb. Služba je poskytována v souladu s principy důstojnosti, ochrany soukromí, zplnomocnění, nezávislosti, práva volby klienta, týmového přístupu, přirozenosti prostředí a kontinuity péče. Součástí služby je zprostředkování právního poradenství.

Při podrobném zmapování lokalit nedochází nutně k přímému kontaktu cílové skupiny. Je-li lokalita vyhodnocena jako velmi riziková, kde by mohla být ohrožena bezpečnost terénních pracovníků, následuje umístění informačních materiálů a práce v dané lokalitě končí či je zahájena s určitým časovým odstupem po novém vyhodnocení aktuálních rizik.

Terénní práce dále pokračuje aktivním vyhledáváním cílových skupin, v tomto případě dle indikátorů ohrožení obchodem s lidmi a vykořisťováním v prostředí cílových skupin, které směřuje k následující fázi terénní práce. Terénní sociální pracovníci oslovují konkrétní osoby s nabídkou pomoci či informacemi. V rámci sociální služby „terénní programy“ se jedná zejména o opakované návraty do lokalit. Cílem těchto návštěv je udržet si přehled o rychle se měnící situaci v terénu (pohyb cílové skupiny) a vyhodnocovat frekvenci a nutnost výskytu terénních pracovníků v jednotlivých lokalitách.

¹⁸Jde o terénní programy - terénní práce podle zákona o sociálních službách (podle § 69 zákona č. 108/2006 Sb.).

- **Azylový dům**

Od června 2010 zaregistrovala Diakonie ČCE sociální službu azylové domy podle §57 zákona o sociálních službách. Od srpna 2010 otevřela azylový byt s utajenou adresou pro muže. Kapacita je 5 lůžek, azylový byt slouží pro muže z cílové skupiny obchodovaní muži nebo vykořisťovaní nebo těmito jevy ohrožení. Klienti jsou identifikováni buď NNO, nebo OČTŘ. Činnost azylového bytu je hrazena z finančních zdrojů MPSV a zahraničních zdrojů. **Sociální potřeby mužů**, kteří byli vykořisťováni na trhu práce, se liší od potřeb žen. V sociálních službách chtějí setrvat krátkou dobu, jejich primární cíl je najít legální práci, aby se neopakovali prožité negativní zkušenosti. Ačkoli jsou tělesně či psychicky traumatizovaní odmítají často jak lékařskou, tak zejména psychologickou pomoc. Často podceňují strach z pachatelů, nebo si jej odmítají zcela připustit. Za zkušenosti, které prožili, se cítí vinni.

Diakonie ČCE poskytuje v rámci služby azylové domy buď celý **komplex sociálních služeb**, nebo fakultativně pouze **vybrané služby**. Komplex sociálních služeb v azylovém bytě byl v minulém roce poskytnut 9 mužům. Vybrané sociální služby byly poskytnuty 10 mužům a 3 ženám. Převažovali muži bulharské a rumunské národnosti a muži z dalších zemí EU, výjimečně z Vietnamu, několik mužů bylo z ČR a SR.

- **Krizová pomoc**

Na podzim 2011 byla zaregistrována sociální služba krizová pomoc, pro osoby obchodované vykořisťované jak na trhu práce, tak v „sexbyznysu“, nebo ohrožené těmito jevy. Jedná se o poskytnutí základní krizové pomoci (strava, ubytování, sociální a psychologická krizová pomoc) na dobu nezbytně nutnou, aby mohli uživatelé těchto služeb získat čas na rozmyšlenou a buď se vrátit do země původu, nebo se vymanit z klientského systému zaměstnávání.

3.5.4. Mezinárodní organizace pro migraci

3.5.4.1. Základní informace o organizaci

IOM je mezivládní organizace založená v roce 1951 s hlavním sídlem v Ženevě, má 130 členských zemí a dnes 440 kanceláří po celém světě. Jde o mezinárodní organizaci zabývající se úkoly v oblasti migrace – pomáhá migrantům a vládám podporou humánní migrace. Úzce spolupracuje s širokou škálou mezinárodních i místních nevládních organizací. Mise IOM v Praze byla založena v roce 1998.

Oblasti působnosti IOM

- pomoc při náhlých migračních vlnách;
- návratové a reintegrační programy;
- usnadňování pracovní migrace;
- zdravotní programy;
- informační a výchovné programy;
- výzkum řízení migrace a migrační politiky;
- školení státní správy a budování kapacit v migračním managementu;
- **programy zaměřené na potírání a prevenci obchodu s lidmi.**

3.5.4.2. Poskytované služby

V rámci **Programu** zajišťuje repatriaci obětí obchodu s lidmi: přípravu a realizaci dobrovolného návratu obětí do země původu, prostřednictvím misí v zahraničí možnost následné reintegrace. Jedná se o dobrovolný, organizovaný, bezpečný a důstojný návrat do země původu cizinců a cizinek obchodovaných na území ČR i českých občanů a občanek obchodovaných v zahraničí. Zajištění asistence před cestou, v jejím průběhu i po ukončení, poskytnutí informací o možnostech pomoci v zemi původu.

IOM Praha i v roce 2011 spolupracovala se všemi partnery v rámci Programu. V roce 2011 se uskutečnily dva návraty do zemí původu. V souvislosti s programem dobrovolných návratů IOM Praha, kterých bylo v roce 2011 zajištěno celkem 217, se jedná o malé číslo, které lze vysvětlit: snižující se imigrací v České republice obecně, malou motivací obětí obchodu s lidmi k návratu, návraty obětí po vlastní ose či za pomoci jiných subjektů.

3.5.4.3. Další aktivity

Vzhledem k nepříznivé situaci pro IOM Praha v oblasti financování projektů v České republice, kdy IOM Praha nemohla podávat projekty v dotačním řízení ani požádat o fondy Evropské komise, byla kapacita kanceláře IOM Praha snížena na minimum. Tuto situaci se podařilo vyřešit na konci roku 2011, kdy byl pozměněn zákon č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o rozpočtových pravidlech“) a IOM Praha jako mezinárodní organizace mohla opět čerpat prostředky ze státního rozpočtu ve formě dotací či z jakýchkoli jiných fondů.

Přes tato omezení se IOM Praha podílela na činnosti prevence boje proti obchodování s lidmi formou lektorování kurzů pro konzulární pracovníky vyjíždějící na zastupitelské úřady ČR v zahraničí a také návazných kurzů pro konzulární pracovníky, kteří již pracují ve svých hostitelských zemích. Presentace pro oba kurzy byly připraveny na základě metodické příručky pro diplomatický personál (Handbook for Diplomatic Corps, IOM 2010).

Další aktivitou pro pražské kancelář IOM je šíření informace o Programu prostřednictvím IOM misí v dalších zemích. Je navázána úzká spolupráce s IOM Londýn, IOM Madrid a dalšími misemi, zejména ve zdrojových státech. IOM se vždy snaží o „bezpečný návrat“ realizovaný v součinnosti s misemi zejména vždy, kdy existuje rehabilitační místo či přímá pomoc obětem. Formou poradenství před odletem v projektu Dobrovolných návratů se snaží pracovníci IOM kanceláře zjistit informace o obchodování s lidmi za účelem nucené práce či jiných forem vykořisťování. Relevantní informace jsou a byly poskytovány pracovníkům ÚOOZ.

Významnější aktivitou v rámci spolupráce s misemi IOM byla studijní cesta 22 expertů z Ukrajiny, Moldavska a Běloruska do ČR. V rámci studijní cesty poskytli zástupci OBP MV a OPK MV přednášku na téma institucionální rámec boje proti obchodu s lidmi, zákonné normy v ČR a fungování Programu. Ve spolupráci s MPSV byly diskutovány otázky sociálních služeb, vyjadřovaly se nevládní neziskové organizace, které jsou specializované v této oblasti. Svou prezentaci k boji proti obchodování s lidmi poskytli i ÚOOZ. Z vyhodnocení ze strany účastníků jednoznačně vyplynulo, že příklad České republiky v boji proti obchodu s lidmi je inspirativní.

3.6. Zhodnocení aplikace §42 e cizineckého zákona

Cizinecký zákon stanoví podmínky vstupu cizince na území České republiky (dále jen "území") a vycestování cizince z území, stanoví podmínky pobytu cizince na území a vymezuje působnost PČR, MV a MZV v této oblasti státní správy. § 42 konkrétně stanoví podmínky, za kterých podmínek MV na základě žádosti cizince vydá povolení k dlouhodobému pobytu za účelem ochrany na území. V roce 2011 bylo ustanovení § 42e rozšířeno o další kategorii oprávněných osob, a sice cizinců, jejichž spolupráce s OČTŘ je významná pro předejití, odhalení nebo vyšetřování zločinu, nebo jiného úmyslného trestného činu, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva.

Povolení k dlouhodobému pobytu za účelem ochrany na území vydá MV na žádost cizinci, který je pravděpodobnou obětí trestného činu obchodování s lidmi, nebo osobou, pro kterou bylo organizováno anebo umožněno nedovolené překročení státní hranice, nebo osobou, které bylo napomáháno k neoprávněnému pobytu na území, jejíž svědectví je významné pro odhalení pachatele nebo organizované skupiny zabývající se organizováním anebo umožněním nedovoleného překročení státní hranice nebo napomáháním k neoprávněnému pobytu na území za podmínky, že spolupracuje s orgány činnými v trestním řízení na trestním řízení vedeném o podezření ze spáchání tohoto trestného činu a nespolupracuje s podezřelým ze spáchání tohoto trestného činu. Novelou cizineckého zákona došlo k rozšíření okruhu osob, kterým MV vydá na základě žádosti cizince povolení k dlouhodobému pobytu za účelem ochrany na území, a sice cizinci, jehož spolupráce s OČTŘ je významná pro předejití, odhalení, prověřování anebo vyšetřování zločinu nebo jiného úmyslného trestného činu, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, za podmínky, že spolupracuje s OČTŘ a nespolupracuje s podezřelým ze spáchání tohoto trestného činu. Obdobně jako v předchozím roce, je nezbytné uvést, že OAMP MV jako správní orgán v rámci vedené statistiky nerozlišuje statut oběti trestného činu obchodování s lidmi v intencích trestně právní normy, neboť tato skutečnost je pro potřeby správního řízení relevantní. Dále je též nutné opakovaně upozornit na skutečnost, že níže uvedený přehled není směrodatný pro jednoznačné rozlišení počtu svědků – „osob obchodovaných“ a počtu svědků „osob, kterým bylo napomáháno k nedovolenému přistěhovalectví“, neboť se tyto statuty mohou v závislostech na okolnostech případu prolínat.

Správní řízení vedená v roce 2011 - celkem 45			
ve věci udělení povolení k pobytu	8	uděleno	8
		zastaveno	0
ve věci prodloužení povolení k pobytu	37	prodlouženo	37
ve věci zrušení povolení k pobytu	0	zrušeno	0

Z celkového uvedeného počtu bylo správní řízení vedeno ve 22 případech se státními příslušníky Ukrajiny, dále s 5 státními příslušníky Mongolska, 4 z Vietnamu, 2 státními příslušníky Ruské federace a po 1 případě se státním příslušníkem z Alžíru a Nigérie. Z celkového uvedeného počtu se jednalo o 20 žen a 15 mužů.

3.7. Finanční zdroje

3.7.1. Finance poskytnuté Ministerstvem vnitra ČR

K zabezpečení plnění úkolů vyplývajících ze Strategie prevence kriminality na léta 2008 až 2011 vyhlásil v roce 2010 OPK MV výzvu k zaslání žádostí o poskytnutí státní dotace na dotační titul „Prevence v oblasti obchodování s lidmi a pomoc obětem obchodování s lidmi“ pro rok 2011. V únoru 2011 byly na základě rozhodnutí dotační komise uděleny finanční prostředky čtyřem nevládním organizacím - Arcidiecézní Charita Praha, Diakonie ČCE, La Strada a Organizace pro pomoc uprchlíkům o.s. Celkem byla na jednotlivé projekty rozdělena částka ve výši 2.526.447,-Kč. Projekty se zaměřily především na pomoc obětem obchodování s lidmi, terénní práci a prevenci v této oblasti.

3.7.2. Finance poskytnuté Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR

<i>Dotace poskytnuté MPSV poskytovatelům sociálních služeb v roce 2011 pro klíčovou cílovou skupinu oběti obchodu s lidmi</i>				
Organizace	Služba	Cílová skupina	Druh sociální služby	Dotace 2011
Diakonie ČCE	Azylový dům	<i>Oběti obchodu s lidmi</i>	azylové domy	450 000
La Strada	Ubytování pro obchodované a vykořisťované osoby	<i>Oběti obchodu s lidmi</i>	azylové domy	1 080 000
La Strada	Poradna pro obchodované a vykořisťované osoby	<i>Oběti obchodu s lidmi</i>	odborné sociální poradenství	1 082 000
La Strada	Krizová pomoc obchodovaným a vykořisťovaným osobám	<i>Oběti obchodu s lidmi</i>	krizová pomoc	1 980 000
Arcidiecézní charita Praha	Resocializační program pro cizince - oběti obchodu s lidmi	<i>Oběti obchodu s lidmi</i>	odborné sociální poradenství	168 000

MPSV, konkrétně odbor sociálních služeb a sociální práce, každoročně vyhlašuje dotační řízení k poskytnutí dotace ze státního rozpočtu pro právnické a fyzické osoby, které poskytují sociální služby (poskytovatelé sociálních služeb). Dotační řízení MPSV je vyhlášeno v návaznosti na § 101 a § 104 zákona o sociálních službách a na základě zákona o rozpočtových pravidlech. Dotaci ze státního rozpočtu lze poskytnout k financování běžných výdajů, které souvisejí s poskytováním sociálních služeb, a to pouze registrovanému poskytovateli sociální služby na financování základních druhů a forem sociálních služeb v rozsahu stanoveném základními činnostmi při poskytování sociálních služeb pro příslušný druh sociální služby. Dotace ze státního rozpočtu poskytovatelům sociálních služeb je poskytována s ohledem na regionální a místní potřebnost sociální služby (tj. v souladu se střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb).

V roce 2011 poskytlo MPSV ze státního rozpočtu dotace v celkové výši 4 760 000 Kč výše uvedeným poskytovatelům sociálních služeb, kteří v žádosti o dotaci uvedli jako klíčovou cílovou skupinu uživatelů jejich služeb oběti obchodu s lidmi.

3.7.3. Další finanční zdroje

Je třeba dále zmínit, že dotační titul MPSV či MV je pouze jedním ze zdrojů, kterým jsou tyto služby financovány, neboť poskytovatelé sociálních služeb jsou povinni využít tzv.

vícezdrojového financování. Dalšími zdroji pro financování těchto poskytovatelů mohou být rozpočty územně správních celků, individuální projekty jednotlivých krajů, Evropský sociální fond, nezávislé nadace, mezinárodní organizace (př. OBSE), jiné mezinárodní fondy atd.

4. PREVENCE

4.1. Vzdělávání

V rámci prevence obchodování s lidmi pokračovaly v roce 2011 vzdělávací a přednáškové semináře zaměřené na problematiku obchodování s lidmi a na preventivní opatření, pořádané ve spolupráci se státními institucemi i nevládními organizacemi. Cílem bylo informovat o fungování a zefektivňování Programu, možnostech podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi, možnostech identifikace případů obchodování s lidmi, právní úpravě a praktických aspektech v oblasti stíhání a vyšetřování této trestné činnosti.

Odbor konzulárních koncepcí a metodiky MZV (dále jen „KKM“) je z pověření ministra gestorem metodického i organizačního **zajištění zaškolování konzulárních pracovníků**, kteří jsou ze strany MZV vysíláni k výkonu práce s konzulární agendou na zastupitelském úřadě ČR v zahraničí. V rámci systému konzulárního školení lze za rok 2011 rozlišit tři typy školení, a to školení předvýjezdové, školení průběžné a školení pokročilé. V případě předvýjezdového školení, které má pevně stanovený rozvrh a časovou dotaci, bylo navázáno na velmi dobrou spolupráci s ostatními resorty státní správy ČR, které se již v uplynulém roce 2010 aktivně podílely na této formě školení. Pro informaci dodáváme, že úspěšné absolvování předvýjezdového školení, je podmínkou vyslání konzulárního pracovníka k výkonu agendy na ZÚ. V roce 2011 se na přednášce k obchodování s lidmi podíleli jak zástupci OBP MV, tak zástupce IOM Praha. Přednášky byly koncipovány tak, aby konzulární pracovník získal co nejširší povědomí o způsobu identifikace pravděpodobných obětí obchodu s lidmi a možnostech pomoci takovým osobám. V roce 2011 se uskutečnila 3 předvýjezdová školení, v rámci kterých bylo proškoleny 41 osob na problematiku obchodu s lidmi.

V roce 2011 byl do zaškolovacího systému zařazen nový typ školení, tzv. pokročilé školení. Specifikum tohoto školení spočívá v jeho obsahu nad rámec nutných a požadovaných informací. Vychází z aktuálních potřeb diplomatických pracovníků na postech vedoucích konzulárních úseků ZÚ. Účast na tomto školení je zcela dobrovolná, témata přednášek navrhuji samotní pracovníci v souvislosti s potřebou řešení konkrétních problematických okruhů, se kterými se setkávají ve své praxi a které nejsou řešeny v rámci povinných typů školení (předvýjezdové a pokročilé).

V roce 2011 se na základě požadavků vedoucích konzulárních úseků uskutečnila dvě pokročilá školení v délce trvání celkem tří dnů. I v rámci tohoto školení byl věnován prostor problematice obchodu s lidmi. V rámci tohoto typu školení bylo proškoleny 18 osob. Celkem tedy v roce 2011 bylo na problematiku obchodování s lidmi proškoleny 59 osob.

Ve věci aplikace ustanovení § 42e cizineckého zákona a dalších souvisejících ustanovení téhož právního předpisu se OAMP MV v rámci součinnosti s ÚOOZ podílí na pravidelném školení věcně příslušných OČTR, pracovníků SUZ a dále poskytuje ad hoc konzultace státním zástupcům či soudcům.

Pro zaměstnance **SUZ** (jako jednoho ze segmentu účastníků) byl v roce 2011 uspořádán seminář organizovaný UNHCR - Prevence a potírání sexuálního násilí z důvodu pohlaví v České republice. V rámci tohoto semináře, který probíhal ve dnech 21.- 22. dubna 2011, byl věnován problematice obchodování s lidmi blok s názvem Obchodování s lidmi za účelem nucené prostituce.

Ve vztahu ke **vzdělávání státních zástupců a soudců** je problematika obchodování s lidmi již tradičně rozebírána i na vzdělávacích akcích Justiční akademie. Předmětné problematice je pravidelně každoročně věnován minimálně jeden (obvykle vícedenní) seminář. Pro příklad lze uvést seminář uspořádaný Justiční akademií v Praze k problematice obchodování s lidmi konaný v dubnu 2011 se zaměřením na obchodování s lidmi za účelem nucené práce a dalších forem vykořisťování. Z dalších souvisejících seminářů lze jmenovat např. seminář na téma „Výslech“, z ledna 2011, nebo seminář „Trestní zákoník“ zaměřený mj. na hlavu II. a III. zvláštní části trestního zákoníku, na skutkové podstaty obchodování s lidmi, kuplířství, prostituce ohrožující mravní vývoj dětí, výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, zneužití dítěte k výrobě pornografie z listopadu 2011.

Státní zástupci Nejvyššího státního zastupitelství se také zúčastní mezinárodních seminářů a konferencí. Jednalo se např. o seminář na téma „Trestní postih osob dopouštějících se sexuálního zneužívání dětí“, který organizoval Eurojust, Haag, Nizozemí, dále např. seminář na téma „Prevence a potírání obchodu s lidmi - švédský model,“ konaný ve Stockholmu, Švédsko.

Příslušníci PČR byli v roce 2011 rovněž proškoleni a to na řadě úrovní. Pokračoval nastavený trend boje s problematikou obchodu s lidmi v ČR v rámci SCP. V rámci celé SCP na území ČR při každé instruktáži s pracovníky Oddělení dokumentací (OD) před opatřením či bezpečnostní akcí, byly vždy připomenuty základy problematiky obchodu s lidmi a zdůrazněno zaměření se na odhalování této trestné činnosti v rámci prováděné a připravované akce. V roce 2011 se střetávali pracovníci dokumentací v rámci odhalování problematiky §341 TZ „Napomáhání k neoprávněnému pobytu na území“ s propojením dané problematiky s organizovanými skupinami zainteresovanými v obchodu s lidmi.

Specializovaní příslušníci policie zaměření na odhalování trestného činu obchodu s lidmi se taktéž zúčastnili řady školení. ÚOOZ sám několik vzdělávacích akcí organizoval či se na jejich realizaci podílel. V dubnu a říjnu se konal workshop pořádaný odborem V3 ÚOOZ k problematice obchodování s lidmi pro specialisty ÚOOZ.

V říjnu 2011 pořádal OBP MV ve spolupráci s ÚOOZ a Úřadem služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia České republiky (dále jen „ÚSKPV“) **specializovaný kurz pro příslušníky PČR a státní zástupce**. Kurzu se zúčastnili specialisté z ÚOOZ a jeho příslušných expositur, dále specializovaných příslušníků PČR zařazených v odboru obecné kriminality krajského ředitelství policie a rovněž státní zástupci z krajských státních zastupitelství.

První den kurzu byl věnován aktuální situaci a stávajícím trendům obchodování s lidmi v ČR, druhý den byl zaměřen výhradně na obchod s lidmi za účelem nucené práce či jiných forem vykořisťování. Problematika druhého dne byla určena i krajským státním zástupcům. Kurz byl vyhodnocen jako úspěšný a bude se pravděpodobně v intervalu dvou let opět konat.

4.2. Další aktivity

Za účelem prevence obchodování s dětmi byl roku 2011 vydán materiál „**OBCHODOVÁNÍ S DĚTMI - doporučení pro postup orgánů veřejné správy**“. Materiál, který vznikl za přispění orgánů státní správy, neziskového i nevládního sektoru, je reakcí na vyvíjející se trendy v oblasti páchaní trestného činu obchodování s lidmi, respektive s dětmi. Cílem dokumentu bylo detailně popsat doporučené postupy orgánům veřejné správy v případech, kdy především nezletilý cizinec je pachatelem trestné činnosti (převážně takové, kde je cílem dosažení majetkového prospěchu). V dokumentu je kladen důraz na to, že dítě páchající některé přestupky či dokonce trestnou činnost nemusí být vždy pachatel, ale může být obětí, která k takovému činu byla donucena. V materiálu jsou proto uvedeny mimo jiné i problematické momenty ve vztahu k identifikaci dětských obětí vymezené trestné činnosti. [Materiál](#) byl distribuován všem relevantním subjektům a je rovněž zveřejněn na internetových stránkách MV.

Začátkem roku 2011 byla Institutem kriminologie a sociální prevence vydána studie „**Sexuální vykořisťování jako forma závažné organizované kriminality**“ (autorka Šárka Blatníková), která obsahuje mnoho aspektů vztahující se k obchodování s lidmi.

MPSV financoval v roce 2011 **projekt „Sociální tlumočení ve styku s cizinci“**, který má pomoci předcházet situacím, kdy se cizinci v ČR stávají obětí porušování pracovněprávních předpisů, nebo kdy se dopouštějí nelegální práce. Často toto postavení pramení z jejich neinformovanosti zapříčiněné neznalostí českého jazyka. Hlavním cílem projektu inspirovaného zahraniční zkušeností bylo přispět k řešení problému nedostatku kvalitních tlumočnicků a k překonání jazykové bariéry, která zejména občanům třetích zemí nově přichozím do ČR působí obtíže při počáteční orientaci ve společnosti i v jejich následné integraci. Sekundárním cílem byla **prevence nelegálního jednání cizinců způsobeného neznalostí právních předpisů** v důsledku nedostupnosti informací v jim srozumitelném jazyce a prevence jejich zneužívání ze strany různých neoficiálních zprostředkovatelů a s nimi spojených tlumočnicků, na nichž cizinci bývají závislí. V rámci tohoto projektu bylo vyškolen celkem 13 tlumočnicků z vietnamské, mongolské a ruské komunity, jejichž služeb bylo možno v rámci projektu využít bezplatně. Součástí projektu bylo také vytvoření metodiky sociálního tlumočení, která je spolu s kontakty na vyškolené tlumočnický k dispozici na webových stránkách www.cizinci.cz. Zajištěna bude i tištěná verze. MPSV plánuje pokračování projektu i v roce 2012.

Ke zvyšování informovanosti přispívá také již zmíněná **webová stránka www.cizinci.cz** spravovaná MPSV ve spolupráci s Ministerstvem vnitra sloužící ke sdílení informací a zkušeností na poli integrace cizinců. Stránka je určena prioritně pracovníkům státní správy, samosprávám, nestátním neziskovým organizacím, samotným cizincům a dalším zájemcům. Lze zde nalézt informace o možnostech financování projektů v oblasti podpory integrace cizinců, o realizovaných projektech, informační publikace v elektronické podobě atd. V roce 2011 byly aktualizovány i informace týkající se podmínek zaměstnávání cizinců na internetových stránkách MPSV <http://portal.mpsv.cz>.

V roce 2011 vytvořil OBP MV ve spolupráci s odborem konzulárních činností MZV **informativní text týkající se problematiky obchodování s lidmi a Programu**, který byl zveřejněn na internetových stránkách ZÚ ČR. Text byl zaměřený na občany ČR, které stručně informuje o rizicích spojených s obchodováním s lidmi, jak jim předcházet a v případě že se stanou obětí tohoto trestného činu, jaká jim může být nabídnuta pomoc. Nechybí ani nejdůležitější kontakty na příslušné zainteresované subjekty.

I **PČR** se zapojuje do řady preventivních aktivit. Od konce roku 2010 jsou např. pracovníci KŘP Ústeckého kraje zapojeni jako lektori do projektu **Řešení vrstevnických vztahů** (ŘVV) jehož tvůrcem je VIOD (Vzdělávací institut ochrany dětí) pod záštitou Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy a Evropským sociálním fondem v ČR. V rámci tohoto projektu pak na vybraných základních školách v rámci ČR jsou žákům 5. až 9. tříd krom jiných vštěpovány i informace v oblasti preventivní činnosti u obchodu s lidmi.

S cílem zvýšit povědomí o problematice obchodování s lidmi a vykořisťování v práci připravila La Strada na Evropský den proti obchodování s lidmi (18. listopad) a **k patnáctiletému výročí provozu INFO a SOS** linky kampaň „**Každá práce má svou cenu**“. Vizuály kampaně komunikující kromě češtiny ve čtyřech dalších jazycích, byly umístěny na exponovaných místech Prahy či v pražském metru a oslovovaly jak migranty a migrantky, tak i majoritní populaci. Skrze zobrazení profesí, jež je možné zařadit mezi ty, kde se v praxi objevuje častá zranitelnost vůči obchodování s lidmi a prostřednictvím sloganu, nabízela kampaň možnost obrátit se o pomoc či získat další informace, jak řešit svoji situaci. Součástí kampaně byly též rozhlasové spoty a web kampaň.

La Strada v partnerství s OBP MV a Justiční akademií druhým rokem spolupracovaly na projektu „**Discovering Trafficking for the Purpose of Forced Labor and Labor**“

Exploitation”, který je hrazen z prostředků Evropské komise, DG Home Affairs. Tento projekt je realizován od června roku 2010. Součástí projektu je kromě jiného mapování zkušeností v oblasti trestně-právního přístupu k problematice obchodování s lidmi za účelem nucené práce a jiných forem vykořisťování v zahraničí a to zejména skrze síť tzv. národních reportérů či ekvivalentních mechanismů. Projekt zahrnuje analýzy již existujících rozsudků a příkladů dobré praxe, vzdělávání odborné veřejnosti v této problematice a poskytování právního zastupování obchodovaným osobám. Projekt vyvrcholí evropskou konferencí k tématu během první poloviny roku 2013.

4.3. Prevence cestou zlepšení právní úpravy

Legislativní změny v ČR

V připravované novele **zákona o sociálních službách**, je zapracována změna § 4 odst. 2, která reflektuje časté případy, kdy oběti trestné činnosti (zejména organizovaného zločinu) se v ČR ocitají bez vlastního zavinění v situaci nelegálně pobývajících cizinců v době, kdy platnost jejich pobytového oprávnění (většinou vydaného za účelem zaměstnání) vypršela. Odstavec 2 by tak měl znít: „Sociální služby uvedené v § 57, 59 až 63 a § 69 jsou poskytovány při splnění podmínek stanovených v tomto zákoně také osobám legálně pobývajícím na území České republiky podle zvláštního právního předpisu *a osobám, které jsou oběťmi trestného činu obchodování s lidmi (§ 168 trestního zákoníku) nebo zavlčení (§ 172 trestního zákoníku).*“

V Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR je aktuálně projednáván vládní návrh **novely zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí**, a dalších souvisejících zákonů (tisk č. 564), s předpokládanou účinností od 1. července 2012. V rámci návrhu této novelizace se upravuje rovněž institut sociální kurately pro děti a mládež, která se zaměřuje na péči o děti s výchovnými problémy, které zanedbávají školní docházku, požívají alkohol nebo návykové látky, žijí se prostitutci, spáchaly trestný čin nebo čin jinak trestný, dopouští se přestupku či jinak narušují občanské soužití, případně se opakovaně dopouštějí útěků od rodičů nebo jiných fyzických či právnických osob odpovědných za výchovu. Sociální kuratela je v rámci orgánů sociálně-právní ochrany dětí vykonávána specializovanými pracovníky - kurátory pro děti a mládež. Tato sociální kuratela zahrnuje soubor specializovaných opatření směřujících k odstranění, zmírnění, zamezení nebo opakování poruch psychického, fyzického a sociálního vývoje dítěte a podle novely musí být na orgánech sociálně-právní ochrany dětí zajišťována specializovanými zaměstnanci na pozici kurátora pro děti a mládež. Novela zakotvuje pro kurátora pro děti a mládež kromě jiného povinnost spolupracovat s orgány obce, školami, zdravotnickými a školskými zařízeními, orgány sociálního zabezpečení, soudy, s probační a mediační službou a dalšími orgány a povinnost věnovat zvýšenou pozornost poskytování pomoci nezletilým a mladistvým s nařízenou ústavní výchovou z důvodu závažných výchovných problémů, pomoc nezletilým a mladistvým s uloženou ochrannou výchovou, pomáhat těmto dětem rovněž po ukončení ústavní nebo ochranné výchovy a pomáhat nezletilým a mladistvým propuštěným z výkonu trestního opatření odnětí svobody.

V rámci **implementace tzv. sankční směrnice (2009/52/ES)** byla **změněna definice nelegální práce**, za kterou se nově výslovně považuje i **umožnění výkonu práce cizincům nelegálně pobývajícím na území ČR**. Došlo rovněž k zavedení nových sankcí pro zaměstnavatele nelegálně pobývajících občanů třetích zemí a zavedení spoluodpovědnosti dalších subjektů (právnické nebo fyzické osoby, které právnická nebo fyzická osoba, jež umožnila těmto cizincům výkon nelegální práce, poskytla v rámci obchodního vztahu plnění jako subdodavatel přímo nebo prostřednictvím jiné osoby i tohoto prostředníka). Zaměstnavatelé, kteří umožní výkon práce nelegálně pobývajícím cizincům, budou kromě povinnosti uhradit uloženou pokutu muset rovněž těmto cizincům uhradit dlužnou odměnu za

jejich práci a dlužné pojistné na všeobecné zdravotní pojištění a na sociální zabezpečení, včetně penále. Spoluodpovědnost za tyto finanční úhrady může nést i výše zmíněný subdodavatel nebo prostředník. Právnická nebo fyzická osoba, která umožní výkon práce nelegálně pobývajícím cizincům, bude na dobu 3 let ode dne nabytí právní moci uložené pokuty za tento správní delikt vyloučena z účasti na veřejných zakázkách a dalších výhodách, podporách, dotacích a příspěvcích. Byla-li jí nějaká výhoda, podpora, dotace nebo příspěvek poskytnuta v období 12 měsíců přede dnem nabytí právní moci rozhodnutí o uložení pokuty, musí ji vrátit.

V roce 2011 došlo ke změně **zákoníku práce** novelizačním **zákonem č. 365/2011 Sb.**, byl upřesněn **pojem závislé práce**, což pomůže orgánům inspekce práce při kontrole případů agenturního zaměstnávání, kdy agentury práce uzavírají místo dohod o dočasném přidělení agenturních zaměstnanců k uživatelům obchodní smlouvy.

V uplynulém roce byl na půdě ministerstva spravedlnosti zpracován **návrh zákona o obětech trestných činů** a byl již předložen do vlády. Důvodem vypracování tohoto předpisu je skutečnost, že v současné době neexistuje komplexní úprava práv obětí jakožto příjemců zvláštní péče ze strany státu. Žádný právní předpis neupravuje uspokojivě, jakým způsobem by se k oběti měly chovat orgány činné v trestním řízení, nejsou dostatečným způsobem upraveny otázky vztahující se k poskytování relevantních informací obětem, otázky, které se týkají možného doprovodu oběti osobou, která jí poskytuje psychickou pomoc (otázky práva na doprovod důvěrníka) apod. Zákonem o obětech trestných činů má dojít zejména k rozšíření práv obětí a pomoci, která je jim poskytována, a k odstranění nedostatků implementace rámcového rozhodnutí Rady 2001/220/SVV ze dne 15. března 2001 o postavení obětí v trestním řízení. Zákon upravuje zejména tato práva obětí:

- právo na poskytnutí odborné pomoci (ze strany neziskového sektoru, Probační a mediační služby a advokátů zapsaných do registru poskytovatelů služeb), která bude v případě některých skupin obětí poskytována bezplatně. Do služeb odborné pomoci se řadí:
- psychologické poradenství, sociální poradenství, poskytování právních informací, právní pomoc a restorativní programy; právo na bezplatnou odbornou pomoc budou mít tzv. zvláště zranitelné oběti, za něž zákon bez výjimky považuje také oběti trestného činu obchodování s lidmi (§ 168 trestního zákoníku);
- právo na informace, kde je kladen důraz především na srozumitelnost poskytovaných informací;
- právo na ochranu soukromí;
- právo na ochranu před sekundární viktimizací (druhotnou újmou) ze strany policie a orgánů činných v trestním řízení (omezení kontaktu s pachatelem, speciální pravidla pro provádění výslechu oběti a pro podání vysvětlení obětí);
- prohlášení oběti o dopadech trestného činu na její život
- právo na peněžitou pomoc [právo oběti na peněžitou pomoc již v současné době upravuje zákon o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti, nicméně i v této oblasti přinese návrh zásadní změny – právo na peněžitou pomoc bude nově mít i oběť trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, které byla způsobena nemajetková újma (znásilnění, sexuální nátlak apod.); zvýší se také poskytované paušální částky; nárok oběti na náhradu škody či nemajetkové újmy vůči pachateli bude nově přecházet na stát, a to v rozsahu poskytnuté pomoci].

Návrh zákona také počítá s tím, že ministerstvo spravedlnosti bude udílet akreditace nestátním neziskovým organizacím, které budou poskytovat právní informace obětem trestné činnosti a restorativní programy. Tyto akreditované subjekty pak bude podporovat poskytováním dotací. Ministerstvo spravedlnosti bude rovněž vést veřejný registr poskytovatelů služeb podle tohoto zákona, kam budou zapisovány subjekty akreditované Ministerstvem spravedlnosti a subjekty, které pro práci s oběťmi získají registraci podle

zákona o sociálních službách, Probační a mediační služba a za splnění zákonných podmínek i advokáti.

Novela **restního zákoníku č. 306/2009 Sb.**, která vstoupila v účinnost 1. ledna 2010, zařadila do výčtu skutkových podstat, jejichž nepřežazení, resp. neoznámení je trestné, mimo jiné i **trestný čin obchodování s lidmi** (§ 168 restního zákoníku) a trestný čin zbavení osobní svobody (§170 restního zákoníku). Neziskový sektor však opakovaně vyjádřil obavu, že taková úprava je ve svém důsledku pro společnost naopak nebezpečná, neboť povinnost neodkladně oznámit skutečnost, že došlo k trestnému činu obchodování s lidmi, dopadne jak na terénní pracovníky, kteří každodenně přicházejí do kontaktu s kriminálním prostředím, tak i na oběti takové trestné činnosti.

V roce 2011 byla přijata novela restního zákona č. 330/2011 Sb., která s účinností od 1. prosince 2011 nově upravuje **ustanovení § 368 neoznámení trestného činu**. Oznamovací povinnosti po této novele nebudou podléhat osoby poskytující pomoc obětem trestných činů, pokud jde o trestný čin obchodování s lidmi spáchaný na osobě starší 18 let. I nadále tedy pro všechny platí oznamovací povinnost u tohoto trestného činu spáchaného na osobě mladší 18 let. Ustanovení § 367 TZ nepřežazení trestného činu zůstalo nezměněno.

Legislativní změny na úrovni EU

V dubnu byl přijat na evropské úrovni stěžejní dokument v oblasti potírání obchodování s lidmi - **Směrnice 2011/36/EU k boji proti obchodu s lidmi**¹⁹. Hlavním gestorem za implementaci předpisu v ČR je Ministerstvo spravedlnosti, MV má roli spolugestora. Předpis zejména zasahuje do oblastí restního práva (došlo oproti předchozímu rámcovému rozhodnutí k rozšíření definice obchodování s lidmi o nové formy vykořisťování), vyžaduje zavedení trestní odpovědnosti právnických osob; upravuje nutnou míru asistence poskytovanou obchodovaným osobám; zaměřuje se i na zvláště zranitelné skupiny obětí této trestné činnosti – dětské oběti; ponechává na zvážení členských států, zda přijmou opatření, jejichž cílem je označit jako trestný čin využívání služeb, které jsou předmětem vykořisťování; ukotvuje v rámci koordinace aktivit na úrovni EU koordinátora pro boj proti obchodování s lidmi atd. Směrnice má být implementována do 6. dubna 2013.

V roce 2011 byl na základě rozhodnutí Výboru ministrů Rady Evropy zřízen **Výbor expertů na problematiku nezákonného obchodu s lidskými orgány**. Podnětem pro zřízení Výboru expertů byla Společná zpráva Řídícího výboru pro bioetiku (CDBI), Evropského výboru k trestním problémům (CDPC) a Evropského výboru k transplantaci orgánů (CD-P-TO), která identifikovala hlavní body, které by mohla obsahovat případná mezinárodně – právní úprava obchodování s orgány, tkáněmi a buňkami. V této souvislosti se Ministerstvo zdravotnictví jako spolugestor s Ministerstvem spravedlnosti podílí na přípravě Úmluvy Rady Evropy proti nezákonnému obchodování s lidskými orgány. Koncem roku 2011 MZ připomínkovalo návrh této úmluvy. V souvislosti s transpozicí Směrnice EU 2010/53/EU o jakostních a bezpečnostních normách pro lidské orgány určených k transplantaci do našeho právního řádu novelizuje MZ zákon č. 285/2002 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů. Nedílnou součástí zákona i směrnice jsou ustanovení, která mají zabránit obchodování s lidmi za účelem nelegálního odběru orgánů. Za nelegální odběr orgánů jsou stanoveny odrazující sankce.

Nelegislativní změny

Dne 28. února 2011 byl přijat **Závazný pokyn policejního prezidenta č. 16**, kterým se mění Závazný pokyn policejního prezidenta č. 93/2010, o činnosti na úseku obchodování s lidmi. Změny v závazném pokynu upravují např. spolupráci se SCP a řeší otázku tzv.

¹⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:101:0001:0011:CS:PDF>

Informace pravděpodobným obětem obchodování s lidmi o vybraných pomáhajících nestátních neziskových organizacích v České republice. V pokynu došlo ke zrušení přílohy, kterou bylo původní znění Poučení pravděpodobným obětem obchodování s lidmi o vybraných pomáhajících nestátních neziskových organizacích v České republice, a k úpravě formulace týkající se nové verze dokumentu (Informace) a ošetření jeho distribuce.

5. PARTNERSTVÍ

5.1. Partnerství v rámci ČR

V roce 2011 se dvakrát sešla **MKS**, a sice v červenci a prosinci. Došlo k debatě ohledně zařazení ČR v rámci Trafficking in Persons Report (vydáváného každoročně ministerstvem zahraničních věcí USA) do Tier 2 za rok 2010, tedy do horší kategorie, co se týče úspěšnosti státu při potírání obchodu s lidmi. Na obou setkáních byla diskutována kauza „stromkaři“, dále byly řešeny případy podezření na pracovní vykořisťování občanů EU, zejména z některých tzv. nových států EU, otázka řešení situace většího počtu osob cizí státní příslušnosti postižených obchodováním s lidmi v souvislosti s využitím integrovaného záchranného systému. Zásadním bodem MKS byla otázka nového financování Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi MV, implementace nové Směrnice 2011/36/EU k boji proti obchodu s lidmi. Členové MKS rovněž přispěly svými podněty k stanovení úkolů do Národní strategie boje proti obchodování s lidmi na období 2012 až 2015.

I v roce 2011 probíhala **spolupráce příslušných útvarů PČR** se spolupracujícími **neziskovými organizacemi a IOM Praha**. Jednalo se zejména o případy, kdy identifikovaná oběť byla zařazena do Programu. V takových případech pak byly s konkrétními pracovníky nevládních organizací řešeny dílčí kroky k zabezpečení bezproblémového chodu trestních řízení. V případě potřeby docházelo v průběhu roku k pracovním jednáním, při nichž se po vzájemné domluvě nastavovala další pravidla spolupráce. Rovněž docházelo k jednáním a výměně informací v rámci koordinační schůzky svolané OPK MV a při jednání meziresortní koordinační skupiny zaštitěné OBP MV. Nejčastěji spolupráce probíhala s organizacemi Arcidiecézní charita, La Strada, Diakonie ČCE, IOM Praha, Rozkoš bez rizika. Diakonie ČCE aktivně pracovala v prostředí a předává zjištěné informace od poškozených osob, které vyjádřily zájem o spolupráci s OČTŘ. V roce 2011 nebyla výměna informací s Arcidiecézní charitou Praha a La Strada ze strany PČR vnímána jako zásadní pro odhalování trestné činnosti. Spolupráce s nevládními organizacemi byla v průběhu roku 2011 plně funkční, v některých případech si vyžádala nutnost harmonizace některých postupů jak ze strany PČR tak ze strany neziskového sektoru.

Z hlediska spolupráce **ÚOOZ** s kontrolními orgány ČR, probíhala spolupráce nejčastěji s orgány Celní správy ČR, a to na společných kontrolních akcích, s orgány inspekce práce na úseku ochrany pracovních vztahů a pracovních podmínek, s orgány územní samosprávy a s živnostenskými úřady v oblasti podnikání. V rámci této spolupráce probíhaly konzultační porady a výměna informací.

Z hlediska spolupráce **KŘP** s dalšími orgány státní správy a samosprávy, jakož i s neziskovým sektorem lze konstatovat, že spolupráce byla poměrně intenzivní. Některé KŘP uvádějí, že například konzultace a výměna informací s OSPOD probíhala alespoň jednou týdně, častá spolupráce byla realizovaná i s dalšími odbory územně samosprávných celků jako např. s odborem živnostenským a to především při realizaci společných kontrol nočních podniků a jiných relevantních provozoven. Zejména se jednalo o prevenci spočívající v působení na osoby pohybující se v prostředí poskytování sexuálních služeb za úplatu (prostitutky, provozovatelé privátních podniků, nočních klubů apod.) a dále osoby, pohybující se v oblasti stavebního průmyslu (dělníci, zaměstnavatelé). Osoby z těchto prostředí byly seznamovány s možnostmi, které jim (jako obětem obchodování s lidmi) současná legislativní úprava v České republice umožňuje. Jako velice dobrá spolupráce

v roce 2011 byla ze strany KŘP hodnocena součinnost s orgány cizinecké policie, jejichž příslušníci se v případě potřeby spolupodíleli svojí účastí na úkonech ve fázi prověřování některých případů a byli nápomocni v případech, kde figurovali cizí státní příslušníci. Některá KŘP mají nastavenou efektivní spolupráci i se zdravotnickými zařízeními.

Významná je i spolupráce s neziskovým sektorem kromě La Strady, Diakonie ČCE a Charity, je často zmiňován i Bílý kruh bezpečí, Elektra nebo Rozkoš bez rizika. Do oblasti preventivní činnosti lze rovněž zařadit spolupráci s nevládními organizacemi (Bílý kruh bezpečí, La Strada a Rozkoš bez rizika), které stejně jako PČR v rámci své činnosti operují v místech a podnicích, kde je zaznamenán výskyt dívek a žen poskytující sexuální služby za úplatu.

Z pohledu **SCP** přetrvává nadále problém rychlé a efektivní komunikace a předávání poznatků, neboť po reorganizaci SCP na jednotlivé odbory cizinecké policie KŘP jsou informace často zbytečně zadržovány administrativní cestou. Dalším problémem, který omezil práci na problematice OSL, je z hlediska SCP snížení početních stavů policistů přidělených na příslušných odborech KŘP.

Posláním **Meziresortního orgánu pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců** (dále jen „MOPNZC“) zřízeného usnesením vlády č. 1044/2000 je koordinovat činnost členských institucí v oblasti uvedené v jeho názvu, projednávat a posuzovat vhodná opatření přispívající k řešení dané problematiky, doporučovat směry kontrolní a preventivní činnosti a získávat informace z oblasti vývoje pracovní migrace do ČR se zaměřením na její nelegální formu. Gestorem činnosti MOPNZC je Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. V roce 2011 se v souladu s jednacím řádem uskutečnila tři řádná zasedání (v pořadí 26. – 28.) meziresortního orgánu. K projednávaným tématům patřily: uskutečněné a navrhované legislativní změny s dopadem na zahraniční zaměstnanost a zprostředkování zaměstnání, včetně transpozice evropské tzv. sankční směrnice (2009/52/ES), a připravovaná změna systému ekonomické migrace do ČR; výsledky kontrolní činnosti a projekt „Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání v ČR“ realizovaný SUIP; tlumočnictví, jeho význam při zvyšování informovanosti cizinců, při omezování jejich závislosti na zprostředkovatelských subjektech a dostupnost tlumočnických služeb pro cizince v ČR a nelegální práce žadatelů o mezinárodní ochranu v ČR.

5.2. Spolupráce se zahraničními partnery

5.2.1. Spolupráce v rámci EU

V rámci spolupráce při potírání trestné činnosti spočívající v obchodování s lidmi je záhodno zmínit první úspěšné využití institutu **Společných vyšetřovacích týmů** – tzv. **JIT** (Joint Investigation Team) v rámci vyšetřování případu s krycím názvem „Bolero“. Tým byl složen z detektivů z ÚOOZ a jejich Britských kolegů z Útvaru pro boj proti vykořisťování lidí a organizovanému zločinu. Případ se týkal organizované sítě osob, zabývajících se provozováním prostituce. Skupina měla ženy z České republiky obchodovat do Spojeného království a tam je následně nutit k prostituci a nezákonným sňatkům.

Předem plánovanou operaci provedli britští kolegové z Útvaru pro boj proti vykořisťování lidí a organizovanému zločinu v úzké spolupráci s českými orgány. V rámci společné akce, které se na místě fyzicky zúčastnili i detektivové ÚOOZ, byly na území Velké Británie v červenci 2011 zadrženy tři osoby (2 ženy a 1 muž). Další tři osoby byly ve stejné době zadrženy na základě vydaných Evropských zatýkacích rozkazů na území České republiky, konkrétně v Libereckém kraji. Tyto osoby se v současné době nacházejí v předběžné vazbě. Na trestné činnosti se měly podílet jako zprostředkovatelé, „náboráři“, mladých zranitelných žen z ČR, většinou ze sociálně slabých poměrů. Všechny podezřelé osoby byly zadrženy na základě podezření z řady trestných činů včetně obchodování lidmi za účelem sexuálního vykořisťování, kořistění z prostituce a trestných činů týkajících se

porušování imigračních zákonů. Osobám zadrženým na území ČR hrozí ve Velké Británii až čtrnáctileté tresty odnětí svobody. Jednomu ze zadržených hrozí dokonce trest doživotní.

V květnu 2011 se konal workshop **k II. fázi projektu Odhalování obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování a nucené práce** (viz kapitola 4.2. Další aktivity). Organizován byl OBP MV ve spolupráci s neziskovou organizací La Strada a Justiční akademií. Hlavním tématem tohoto expertního setkání bylo **zhodnocení předběžných výsledků sběru rozsudků** ze zemí EU k obchodování s lidmi za účelem nucené práce, pracovního vykořisťování. Workshopu se krom českých expertů z řad PČR, státních zástupců, soudců a dalších praktiků ze státní správy i neziskového sektoru zúčastnili představitelé Bulharska, Nizozemí, Belgie a Španělska. Diskutované téma bylo široké – týkalo se především samotné definice obchodování s lidmi. Dále byly ve světle rozebíraných rozsudků diskutovány pojmy, jejichž výklad činí v praxi obtíže - zneužití tísňe atd., také výše trestů, způsoby postihování pachatelů nad rámec trestního práva a další dílčí témata.

V závěrech workshopu bylo poukázáno na skutečnost, že ačkoli se legální definice obchodování ve výše uvedených státech liší, není její formulace zásadní překážkou v postihování pachatelů této trestné činnosti. Dále byla zdůrazněná potřeba klást důraz na finanční postih pachatelů – odčerpávat zisky z trestné činnosti, využívat finančních trestů, nepovažovat trest odnětí svobody vždy za ten nejúčinnější způsob potrestání.

Workshop byl zároveň počátečním impulsem pro vypracování **širší právní analýzy** k problematice obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování a nucené práce, která bude vycházet z nasbíraných rozsudků i kasuistik z českého prostředí atd. (analýzu vypracuje OBP MV).

MPSV se v rámci mezinárodní spolupráce v roce 2011 soustředilo na zvýšení informovanosti potenciálních pracovních migrantů z řad občanů východních států EU do ČR v zemích jejich původu. Spolupráce probíhala zejména **prostřednictvím celoevropské sítě Evropských služeb zaměstnanosti (EURES)**. Český EURES v roce 2011 oslovil služby EURES těch zemí EU, jejichž občané se nejčastěji v ČR dostávají v průběhu pracovního působení do potíží – tj. Rumunska, Bulharska a Maďarska. Prostřednictvím rumunské služby EURES byl distribuován informační leták v rumunském jazyce vytvořený MV ve spolupráci s MPSV.

5.2.2. Další spolupráce na mezinárodní scéně

V listopadu 2011 se uskutečnila **expertní mise na Ukrajinu** zaměřená na problematiku boje proti obchodování s lidmi za účelem nucené práce a pracovního vykořisťování. Jedná se již o druhou misi během tohoto roku - první mise byla realizována v říjnu uplynulého roku a směřovala do **Rumunska**.

Tyto dvě země byly zvoleny jako cíl pracovních cest především proto, že právě jejich občané se na území ČR stávají nejčastěji obětí výše popsané formy trestného činu obchodování s lidmi. Cílem obou misí bylo navázat bližší kontakty s experty z obou zemí – jak z policejních složek, tak s představiteli mezivládního a neziskového sektoru, diskutovat nad aktuálními, živými případy obchodu s lidmi za účelem pracovního vykořisťování na operativní úrovni a společně hledat vhodné nástroje k omezení této trestné činnosti na úrovni strategické.

Česká delegace složená z expertů na obchodování s lidmi z řad PČR a MV jednala rovněž s nejvyššími představiteli Velvyslanectví ČR na Ukrajině a v Rumunsku. V Bukurešti bylo rovněž uskutečněno setkání a dohodnuty konkrétní preventivní aktivity s představiteli rumunské Národní Agentury pro boj proti obchodu s lidmi, která je odpovědnou institucí za boj proti tomuto fenoménu v Rumunsku.

Úsilí rakouských kolegů z tzv. Regionální iniciativy (více viz Zpráva o stavu obchodování s lidmi v ČR za rok 2010) navázat úzkou spoluprací expertů na regionální

úrovni v oblasti obchodování s lidmi vyústilo v roce 2011 v uspořádání setkání „regionálního kulatého stolu“ s podtitulem „**Od teorie k praxi: identifikace – potírání – prevence obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování a domácího zotročování v Evropě**“. Akce se konala v září 2011 ve Vídni pod záštitou Rakouského institutu pro mezinárodní politiku, IOM, Federálního ministerstva práce, sociálních věcí a ochrany spotřebitele, Spolkového úřadu Rakouska - úřadu ministryně pro ženy a veřejnou službu. Stěžejními body programu bylo řešení případových studií. Diskutované případy byly důkazem skutečnosti, že stále v rámci EU hledáme hranice mezi trestným činem obchodování s lidmi a úzce související jinou trestnou činností. Za zmínku stojí, že v Rakousku je stále velkým tématem obchodování s lidmi za účelem domácího zotročování v diplomatických kruzích.

V červnu 2011 se v Kišiněvě, Moldávii konala konference s názvem: **Příklady dobré praxe v implementaci Národního referenčního mechanismu/Struktur pro poskytnutí pomoci a podpory oběti obchodování s lidmi**. Konferenci pořádalo Ministerstvo práce a sociálních věcí Moldavské republiky společně s IOM za finanční podpory švýcarské Agentury pro rozvoj a spolupráci a Ministerstva zahraničních věcí Nizozemí. Konference se zúčastnili zástupci vládního a nevládního sektoru z Moldávie, Ukrajiny a Běloruska jako i ze zemí EU. Za ČR se konference zúčastnili zástupci MV a MPSV, kteří rovněž představili účastníkům systém zajištění sociálních služeb v ČR s důrazem na cílovou skupinu obětí obchodování s lidmi. Diskutována byla mimo jiné témata, jako je repatriace obětí, poskytování asistence obětem obchodování s lidmi, operativní spolupráce, budování národních a nadnárodních referenčních mechanismů.

V návaznosti na tuto konferenci se na přelomu října a listopadu 2011 uskutečnila **studijní cesta představitelů Běloruska, Ukrajiny a Moldávie do ČR, zaštitěná IOM Praha** (viz kapitola 5.2.3. Mezinárodní organizace pro migraci)

V roce 2011 konzulární jednatelství v Podgorici dalo podnět k zorganizování **studijní stáže pro několik černohorských expertů v oblasti boje proti obchodu s lidmi** na Policejním prezidiu ČR. Na úspěšné organizaci stáže se podílela černohorská vládní kancelář pro boj proti obchodování s lidmi společně s MZV a stálým zastoupením Brusel. Nutné finanční prostředky byly čerpány ze zdrojů TAİEX.

5.2.3. Prognóza vývoje

V oblasti obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování není předpoklad zásadních změn ve způsobu a formách páchaní této trestné činnosti. Pozornost bude zapotřebí věnovat při odhalování trestné činnosti vzrůstajícímu počtu občanů původem z Afriky ať už jsou pachateli či oběťmi trestné činnosti. Tento trend je patrný i mimo oblast nabízení sexuálních služeb.

Obchodování s lidmi za účelem jiných forem vykořisťování bude stále složitější prokazovat z důvodu konspirace této činnosti legálními obchodními společnostmi a z důvodu propracovaného fungování klientského systému, který se odklonil od násilných projevů. Je zřejmé, že mnoho agentur a klientů se poučilo na základě realizovaných případů PČR a výhledově budou ve větší míře využívat služeb právníků a případné spory mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem nebo zprostředkovatelem práce se budou přesouvat z roviny trestněprávní do roviny pracovněprávních sporů nebo občansko-soudních sporů.

Lze očekávat ještě intenzivnější zaměření zprostředkovatelů práce na občany EU, mající volný vstup na pracovní trh v ČR, kdy k jejich zaměstnávání pak postačuje u orgánu státní správy pouze ohlašovací povinnost. Jedná se tedy o občany EU, kteří mají slabé zázemí v cílové zemi a jen obtížně v cizině komunikují, čímž se především v rámci pracovněprávních vztahů, dostávají do nevýhodného postavení. V souvislosti s již zmíněným odstraněním možnosti agentur práce dočasně přidělovat k uživatelům cizince s povolením

k zaměstnání na základě novelizace zákona o zaměstnanosti, lze v příštím roce očekávat, že se **podstatně sníží počet občanů třetích zemí zaměstnávaných agenturami práce**. Agentury totiž budou moci nadále dočasně přidělovat pouze občany třetích zemí, kteří mají volný vstup na trh práce (v praxi nejčastěji z důvodu získání trvalého pobytu v ČR). Lze proto očekávat, že se **agentury práce** v roce 2012 ještě více než v předcházejících letech zaměří na nábor pracovních sil z řad občanů členských států EU, zejména Rumunska, Bulharska a Maďarska, případně z pobaltských států.

V důsledku prosazování strategie MPSV na úseku zaměstnanosti, která je založena na důsledném přednostňování evidovaných uchazečů o zaměstnání při obsazování pracovních míst, bude s vysokou pravděpodobností i nadále pokračovat **dlouhodobý trend snižování počtu vydaných povolení k zaměstnání**, včetně těch, která jsou vydávána členům družstev. Dalším očekávaným jevem je **zvýšení celkové částky udělených pokut za umožnění výkonu nelegální práce**, a to s ohledem na zvýšení sankcí za tento správní delikt pro právnické osoby a podnikající fyzické osoby.

Ve vztahu **k obchodování s lidmi, respektive dětmi** lze konstatovat následující: ačkoli dle vyhodnocení dlouhodobého statistického vývoje se zdá, že nadále se bude snižovat nebo přinejmenším stagnovat počet dětí mladších 15 let a mladistvých, kteří se dopustili trestného činu (provinění) nebo činu jinak trestného, u případů sexuálně motivovaných, kde došlo např. ke zneužití dětí pro účely dětské pornografie je registrován mírný nárůst. I v intencích nárůstu lze konstatovat, že s výjimkou roku 2010 byly dlouhodobě evidovány pouze jednotky těchto případů.

Motivačním prvkem pachatelů této trestné činnosti je a bude bezesporu **finanční prospěch**. Vzhledem k přicházející další fázi ekonomické recese do Evropy a s tím spojenou zvyšující se nezaměstnaností, potřebou zajištění si finanční stability a uspokojení základních lidských potřeb, lze předpokládat, že stále více morálně nestabilních osob, i pod rizikem trestního postihu, bude inklinovat k páčání různorodé trestné činnosti a rovněž i trestné činnosti na úseku obchodování s lidmi.

V oblasti **prostituce** bude i nadále klesat počet podniků poskytujících tyto služby, vývoj směřuje k využívání služeb modelingových agentur a agentur nabízejících společnice prostřednictvím internetu. V praxi se jedná o poskytování služeb v tuzemsku, ale i v zahraničí, zejména v okolních zemích Evropské unie. Poskytování sexuálních služeb v privátech zůstane beze změny. Důležitým faktorem bude stav ekonomiky a poptávka po těchto službách. Nelze vyloučit řešení ekonomické situace prostitutí své osoby. V rizikových oblastech se udrží pouze zavedené podniky, které nabízí exkluzivní sexuální služby nebo přijatelnou cenu.

6. PRIORITY

6.1. Zhodnocení aktivit v boji proti obchodování s lidmi ve světle priorit stanovených na rok 2011

I. Důsledné potírání trestného činu obchodování s lidmi

V roce 2011 pokračovalo úspěšné potírání boje proti obchodu s lidmi. Pokud se zaměříme pouze na aktivity přímo spojené s OČTŘ, v kategorii zjištěných a objasněných trestných činů obchodu s lidmi můžeme pozorovat setrvalý trend. Za uplynulý rok bylo zjištěno celkem 19 případů obchodování s lidmi, celkově objasněno 17 případů. Což jsou údaje korespondující s počty zjištěných a objasněných trestných činů v uplynulých letech. Stejně tak je tomu v počtu stíhaných a vyšetřovaných osob, za rok 2011 jich bylo 29 (oproti minulému roku se jedná o mírný pokles v řádu jednotek). Naopak výrazný nárůst, poukazující na možnou změnu ve vnímání závažnosti tohoto trestného činu, vykazují statistiky o počtu obžalovaných a odsouzených osob. V počtu obžalovaných osob se jedná o nejvyšší počet za poslední 4 roky, a sice 31 osob. Odsouzených bylo 19 z toho 18 nepodmíněně a pouze 1 podmíněně. Oproti předchozímu roku se jedná o dvojnásobný nárůst. Je nutné zmínit, že odsouzení byli pouze pachatelé trestného činu obchodu s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování. ČR doposud čeká na svůj první pravomocný odsuzující rozsudek pro trestný čin obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování. I zde sledujeme další mírný pokrok. V roce 2011 přibyl další odsuzující rozsudek, i když prozatím nepravomocný.

Pokud se zaměříme na aktivity preventivního charakteru a v oblasti péče o oběti i zde registrujeme významné aktivity a zvýšené úsilí. V roce 2011 byly realizovány expertní mise zaměřené na zdrojové země, respektive Ukrajinu a Rumunsko, jejichž cílem bylo zlepšení spolupráce na operativní úrovni, ale i navázání kontaktů v rámci neziskového a mezivládního sektoru. Neziskové organizace realizovali několik preventivních kampaní, poskytly péči vyššímu počtu osob než v uplynulém roce a iniciovali diskusi nad zásadními tématy v oblasti boje proti obchodování s lidmi. V roce 2011 došlo k navýšení počtu obětí (celkem 10) oproti předchozímu roku, které se rozhodly pro vstup do Programu.

II. Identifikace obětí a profesionalizace expertů

V roce 2011 byl kladen důraz na vzdělávání profesních skupin se zaměřením na OČTŘ a osoby, které mohou vejít do styku s pravděpodobnou obětí OSL. Pokračovala předvýjezdová školení pro konzulární pracovníky vyjíždějící na zastupitelské úřady ČR v zahraničí organizovaná MZV, předběžně konzultována možnost školení inspektorů práce. NNO LA Strada byla ze strany MPSV udělena akreditace pro kurz „Obchodování s lidmi a vykořisťování – možnosti prevence a pomoci“.

V říjnu 2011 byl zorganizován první specializovaný kurz pro příslušníky PČR a státní zástupce zaměřený na obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování (více informací viz kapitola 4.1.). Důležitost zvyšování profesionality expertů v této oblasti byla reflektována celkem čtyřmi úkoly v Národní strategii boje proti obchodování s lidmi na území ČR pro období 2012 – 2015, které se zaměřují na oblast vzdělávání relevantních profesních skupin.

III. Zhodnocení stávajícího systému sběru dat

Této oblasti je dlouhodobě věnována pozornost jak na národní, tak mezinárodní úrovni. ČR pokračovala nadále v trendu nastaveném v roce 2010, a sice rozšířila soubor statistických údajů, které jsou prezentovány v každoročně publikovaných Zprávách o stavu obchodování s lidmi za uplynulý rok. Pozornost tomuto tématu byla věnována i v rámci POL PRES, které v roce 2011 představilo výsledky realizovaného výzkumu v této oblasti u většiny členských

zemí. Dvakrát ročně dochází na úrovni EU k aktualizaci informací o situaci v jednotlivých členských zemích, která je předkládána na neformálním setkání národních zpravodajů či ekvivalentních mechanismů formou tzv. fiche. Sběr dat bude nadále stěžejním tématem i v souvislosti s implementací Směrnice 2011/36/EU k boji proti obchodování s lidmi, ve které je jako jeden z úkolů národního zpravodaje stanoven i sběr statistických údajů a sledování trendů v oblasti obchodování s lidmi.

IV. Mapování prostituční scény zejm. ve vztahu ke zranitelným skupinám

V roce 2011 proběhlo monitorovací řízení k oblasti prostituce. Všechny zainteresované resorty a členové MKS byli osloveni s požadavkem na poskytnutí informací ohledně prostituční scény. Tyto informace byly vyhodnoceny a shrnuty v předkládané zprávě, konkrétně kapitole 1.1.1.

V. Evaluace fungování Programu

Potřeba evaluace fungování Programu vyplývá mimo jiné ze zmíněné Směrnice EU 2011/36/EU k boji proti obchodování s lidmi, která upřesňuje podmínky pro poskytování ochrany a podpory obětem obchodování s lidmi. V souvislosti s měnícími se trendy v oblasti obchodování s lidmi - proměnlivostí případů v posledních letech, nutností klást důraz zejm. na oblast obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování, a také na základě námětů zainteresovaných aktérů je otázkou reflexe nad systémem identifikace obětí, vzájemné spolupráce, či způsobem zajištění asistence potenciálním obětem obchodování s lidmi více než žádoucí. Vzhledem k aktuálním změnám v oblasti financování Programu bylo v rámci resortu MV dohodnuto, že evaluace programu proběhne až po jeho zavedení. Tato priorita byla formou opatření zapracována do Národní strategie boje proti obchodování s lidmi na období 2012 až 2015.

6.2. Priority pro rok 2012

Priority pro rok 2012 jsou stanoveny v souladu s opatřeními navrženými v Národní strategii boje proti obchodování s lidmi na období 2012 až 2015.

I. Vzdělávání profesních skupin v oblasti identifikace obětí a prevence obchodování s lidmi

I v roce 2012 bude kladen důraz na vzdělávání relevantních profesních skupin. Bude zapotřebí zaměřit se nadále na již tradiční skupiny – příslušníky PČR, státní zástupce a soudce, konzulární pracovníky vyjíždějící na zahraniční zastupitelské úřady a pracovníky SUZ. V souladu s novými trendy by mělo proběhnout i školení určené inspektorům práce a v souvislosti s opatřeními stanovenými v nové Národní strategii i proškolení příslušníků Armády ČR a PČR, kteří vyjíždějí na zahraniční mise. Podporována bude mezinárodní spolupráce v oblasti vzdělávání.

II. Posílení bilaterální spolupráce se zdrojovými zeměmi

Spolupráce se zdrojovými zeměmi byla identifikována v národních strategických dokumentech, ale i relevantních materiálech EU, jako stěžejní oblast mezinárodní spolupráce. ČR již v minulém roce zaměřilo pozornost na navázání kontaktů a výměnu příkladů dobré praxe se zdrojovými zeměmi především Ukrajinou, Moldávií a Rumunskem a i v nadcházejícím roce bude tato spolupráce nadále rozvíjena a posilována.

III. Zhodnocení využívání nástrojů potírání trestného činu obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování.

V období posledních čtyř let existovala snaha zabývat se některými trestně-právními aspekty boje proti obchodování s lidmi s důrazem na oblast pracovního vykořisťování. Vývoj v oblasti postihu za páchaní tohoto trestného činu dospěl do fáze, kdy je možné realizovat komplexní zhodnocení některých nástrojů potírání tohoto trestného činu za využití zahraničních znalostí a zkušeností. Toto zhodnocení by mělo reflektovat jak implementační praxi, tak právní pohled na tuto oblast potírání trestné činnosti. Poznatky plynoucí z vyhodnocení nástrojů by měly být dále využity při formování úspěšné operativní politiky boje proti obchodování s lidmi.

IV. Spolupráce se soukromou sférou

Jednou z identifikovaných problematických oblastí, tak jak je popsána v Národní strategii boje proti obchodování s lidmi na období 2012 - 2015 je i nedostatečné zapojení soukromé sféry do boje proti obchodování s lidmi, respektive nerozvinutá spolupráce státní správy a soukromého sektoru. V roce 2012 by mělo dojít k navázání těchto vztahů a definování jejich budoucího směřování, popř. ke konkrétnímu realizování některých preventivních aktivit za přispění obou sektorů.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

Anacen	Analytického centra pro ochranu státních hranic a migraci MV
Diakonie ČCE	Diakonie Českobratrské církve evangelické
Diakonie ČCE SCPS	Diakonie ČCE – Střediska celostátních programů a služeb
EU	Evropská unie
ESSK	Evidenčně statistického systému kriminality
ICMPD	Mezinárodní centrum pro rozvoj migrační politiky
IOM	Mezinárodní organizace pro migraci
La Strada	La Strada Česká republika, o.p.s.
MF	Ministerstvo financí ČR
MKS	Mezirezortní koordinační skupina pro oblast boje proti obchodování s lidmi
MOPNZC	Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
MS	Ministerstvo spravedlnosti ČR
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR
MV	Ministerstvo vnitra ČR
MZ	Ministerstvo zdravotnictví ČR
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí ČR
Národní strategie	Národní strategii boje proti obchodování s lidmi (pro období let 2008-2011)
NNO	nestátní nezisková organizace
OAMP MV	odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR
OBP MV	odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra ČR
OBSE	Organizace pro spolupráci a bezpečnost v Evropě
OČTŘ	orgány činné v trestním řízení
OPK MV	odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR
OSPOD	orgán sociálně-právní ochrany dětí
PČR	Policie ČR
Program	Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi MV
R-R	Rozkoš bez rizika, o. s.
SCP	Služba cizinecké policie PČR
SKPV	Služba kriminální policie a vyšetřování PČR
SÚIP	Státní úřad inspekce práce
SUZ	Správa uprchlických zařízení
ÚSKPV	Úřad služby kriminální policie a vyšetřování PČR
ÚOOZ	Útvar pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování PČR
VSR	Vietnamská socialistická republika
ZDC	Zařízení pro děti – cizince
ZÚ	zastupitelský úřad

PRÁVNÍ PŘEDPISY

cizinecký zákon	zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
Pokyn	Pokyn ministra vnitra č. 14 ze dne 15. února 2010, kterým se upravuje fungování národního referenčního mechanismu pro podporu a ochranu obětí obchodování s lidmi
STZ	zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
TŘ	zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění zákona č. 306/2009 Sb.
zákon o sociálních službách	zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů
zákon o zaměstnanosti	zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů
zákoník práce	zákon č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů
zákon o rozpočtových pravidlech	zákon č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2011

*Vydalo Ministerstvo vnitra České republiky
odbor bezpečnostní politiky
Nad Štolou 3, 170 34 Praha 7*

Praha 2012